

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В. Н. КАРАЗІНА
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ
Кафедра англійської філології та методики викладання іноземної мови

Рекомендовано до захисту
Протокол засідання кафедри № 5
від «20» листопада 2025 р.
Завідувач кафедри МОРОЗОВА І.І.
(підпис)

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА
ЕКОЛІНГВІСТИЧНІ МАРКЕРИ КОМУНІКАТИВНОГО КОНТАКТУ
В АНГЛОМОВНОМУ ДИСКУРСІ СИБЛІНГІВ

Виконавець:

студентка II курсу магістратури, групи АМП-61
ШКУРКА Еммануїла Анатоліївна
(прізвище, ім'я, по батькові)

Керівник роботи:

Шпак Олена Владиславівна,
кандидат філологічних наук, доцент
доцент кафедри англійської філології та
методики викладання іноземної мови
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Підсумкова оцінка:

за національною шкалою: _____
кількість балів: _____

Підпис керівника

Кваліфікаційну магістерську роботу захищено на засіданні Екзаменаційної комісії
Протокол № _____ від «_____» _____ 2025 р.

Голова Екзаменаційної комісії _____ Морозова І.І.
(підпис)

Харків – 2025

ЗМІСТ

ВСТУП	2
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПІДВАЛИНИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОСТІ СПІЛКУВАННЯ В АНГЛОМОВНОМУ ДИСКУРСІ СИБЛІНГІВ.....	6
1.1. Еколінгвістика як сучасна наука.....	6
1.2. Поняття дискурсу.....	9
1.3. Комунікативний контакт у дискурсі	19
1.4. Невербальні компоненти комунікації в особистісно-орієнтованому дискурсі	23
Висновки до розділу 1.	28
РОЗДІЛ 2. МАРКЕРИ ЕКОЛОГІЧНОСТІ В АНГЛОМОВНОМУ ДИСКУРСІ СИБЛІНГІВ.....	30
2.1. Комунікативні норми та національно-культурні особливості спілкування в англomовній родині	30
2.2. Маркери фатичності та інформативності в англomовному дискурсі сиблінгів.....	34
2.3. Маркери унісонності та дисонансності в англomовному дискурсі сиблінгів.....	41
2.4. Принципи екологічного спілкування в англomовному дискурсі сиблінгів.....	59
Висновки до розділу 2.	64
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	66
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ТЕОРЕТИЧНОГО МАТЕРІАЛУ	69
СПИСОК СЛОВНИКІВ ТА ДОВІДНИКІВ	75
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ	76
ДОДАТКИ.....	78

ВСТУП

Проблематика взаємозв'язку мови та довкілля у сучасній лінгвістиці є предметом активного дослідження еколінгвістики — міждисциплінарної галузі, що поєднує мовознавство, соціологію та екологію. Особлива увага приділяється вивченню комунікативних практик, які відображають соціокультурні та природні контексти мовної діяльності, а також способам, якими мовні засоби впливають на формування екологічних соціальних відносин. Одним із важливих аспектів цього дослідження є аналіз дискурсу сиблінгів — особистісно-орієнтованого спілкування між рідними братами та сестрами, що включає емоційні, когнітивні та соціальні компоненти і визначає формування родинних цінностей, етичних норм і комунікативних моделей у сімейному середовищі.

Попри активне вивчення еколінгвістики, дискурсу та особистісно-орієнтованого дискурсу (зокрема в роботах В. Пасинок, В. Самохіної, О. Морозової, О. Шпак, Л. Солощук, О. Зверєвої, А. Пахаренко, Л. Бордюк, Л. Корневої та інших науковців), ступінь дослідження маркерів екологічності у комунікативних контактах саме в англomовному дискурсі сиблінгів залишається недостатньо високим. Особливої уваги потребує аналіз екологічних фатичних, інформативних, унісонних та дисонансних маркерів, які визначають процес емоційного та соціального взаємозв'язку у родинному спілкуванні та висвітлюють баланс між індивідуальністю і спільністю членів родини.

Відповідно, **актуальність даного дослідження** обумовлюється необхідністю глибшого розуміння механізмів формування комунікативного контакту в англomовному сиблінговому дискурсі з урахуванням культурних, соціальних та екологічних чинників. Дослідження дозволяє не лише описати мовні стратегії, що сприяють підтримці родинних цінностей і довіри, а й внести вклад у розвиток еколінгвістики як науки, що поєднує мовні та соціально-природні аспекти комунікації.

Об'єктом дослідження є англomовний дискурс сиблінгів, а **предметом** — екологічні маркери комунікативного контакту, що забезпечують баланс між висловленням емоційної близькості сиблінгів та передачею інформації у

мовленні, а також регулюють їхні міжособистісні стосунки, проявляючись через висловлення у фатичних, інформативних, унісонних та дисонансних функціях.

Метою роботи є визначення та систематизація еколінгвістичних маркерів комунікативного контакту в англomовному дискурсі сиблінгів. Для досягнення поставленої мети вирішуються такі **завдання**:

- 1) розглянути еколінгвістику як сучасну науку та визначити її методологічні засади для аналізу дискурсу;
- 2) дослідити поняття дискурсу та специфіку дискурсу сиблінгів як підтипу особистісно-орієнтованого дискурсу;
- 3) визначити роль екологічності в комунікативних контактах англomовних сиблінгів;
- 4) проаналізувати маркери екологічності в фатичних, інформативних, унісонних та дисонансних комунікативних контактах англomовних братів і сестер;
- 5) прослідити екологічність невербальної складової англomовного дискурсу сиблінгів;
- 6) визначити принципи екологічного спілкування в англomовному дискурсі сиблінгів.

У роботі використані **методи**: *порівняльний і структурний аналіз* для зіставлення різних типів дискурсу: особистісно-орієнтованого, родинного, дискурсу сиблінгів та для виявлення спільних і відмінних рис у використанні мовних і невербальних засобів; *функціонально-комунікативного аналізу* для дослідження функцій висловлень у комунікації, що дозволило виокремити фатичність, інформативність, унісонність та дисонансність комунікативних контактів; *інтерпретаційний підхід* для глибшого розуміння комунікативних маркерів у конкретних дискурсивних ситуаціях та визначення їх екологічної релевантності, а також *елементи кількісно-якісного аналізу* для підрахунку отриманих результатів, зокрема для визначення частотності появи певних маркерів у вибірці та для поєднання статистичних даних із якісною інтерпретацією мовленнєвих і поведінкових проявів.

Матеріалом дослідження стали 103 діалоги англомовних сиблінгів, отримані методом суцільної вибірки на веб-сайтах Інтернету, зі скриптів фільмів, серіалів, мультфільмів, ютуб-відео та англомовних художніх романів.

Наукова новизна роботи полягає у виявленні принципів екологічності та визначенні еколінгвістичних маркерів комунікативного контакту в англомовному дискурсі сиблінгів.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості їх використання як ілюстративного та навчального матеріалу на лекційних і практичних заняттях із еколінгвістики (розділи «Мова та довкілля», «Екологічність дискурсу»), дискурсології (розділи «Особистісно-орієнтований дискурс», «Родинний дискурс»), лінгвокультурології (розділи «Мова та культура», «Комунікативні традиції англомовних родин»), а також на заняттях із міжкультурної комунікації та психології спілкування. Матеріали дослідження можуть слугувати практичним прикладом для аналізу маркерів фатичності та інформативності, унісонності та дисонансності у мовленні, а також демонструвати вплив культурних та соціальних норм на родинну комунікацію. Окрім того, вони можуть бути використані студентами при підготовці курсових та дипломних робіт, наукових презентацій або проектів із сімейної комунікації, міжкультурних досліджень і лінгвістичного аналізу мультимодальних дискурсів.

Апробація та публікації. Основні результати дипломної роботи магістра надано у статті загальним обсягом 8 сторінок.

Обсяг та структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів із висновками, загальних висновків, списку джерел теоретичного матеріалу, списку джерел ілюстративного матеріалу. Кількість джерел теоретичного матеріалу складає 66 найменувань, з них 39 іноземною мовою. Обсяг основної частини становить 66 сторінок, повний обсяг роботи — 80 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДВАЛИНИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОСТІ СПІЛКУВАННЯ В АНГЛОМОВНОМУ ДИСКУРСІ СИБЛІНГІВ

1.1. Еколінгвістика як сучасна наука

Еколінгвістика — це сучасна галузь мовознавства, яка є залежною і вивчається у межах інших дисциплін. Предметом вивчення цієї науки є взаємодія мови з екологічними, соціальними та культурними контекстами. Вона була відповіддю на питання щодо необхідності розуміння того, як мовні практики впливають на навколишнє середовище (довкілля) та соціальні структури (соціум).

Перший у світі професор екологічної лінгвістики А. Стіббе запропонував використовувати термін «еколінгвістика», підкреслюючи його двокомпонентну природу: частина «еко» вказує на аналіз дискурсу в екологічному вимірі, тоді як елемент «лінгвістика» відображає застосування інструментарію та методів мовознавчих досліджень [57, с. 3]. Інші науковці зазначають, що еколінгвістика «розглядає мову як складову частину екосистеми комунікації» [14, с. 5].

У сучасній науковій традиції, яка пов'язана з розвитком еколінгвістики, паралельно функціонує кілька термінів для позначення цього напрямку: еколінгвістика, лінгвоекоекологія, екологічна лінгвістика, екологія мови, мовна екологія. Часто ці поняття використовуються як взаємозамінні, однак у деяких випадках вони акцентують різні аспекти дослідження, підкреслюючи багатовимірність і міждисциплінарний характер цієї науки [16, с. 68]. Так, наприклад, лінгвоекоекологія акцентує саме на захисті мови як “живого організму”. Тут ідея в тому, що мова може «забруднюватися» або руйнуватися під впливом надмірних запозичень, суржику, агресивних ідеологічних наративів. Інший акцент у терміні “мовна екологія”: гармонійне співіснування різних мов у суспільстві та уникнення конфліктів між ними тощо.

У концепції Е. Хаугена екологія мови розглядається як напрям досліджень, зумовлений загрозою зникнення мов, основним завданням якого є їхнє вивчення, документування та збереження як складової культурної спадщини людства [43, с. 120].

У традиційних описах мов зазвичай обмежуються згадками про кількість носіїв та їхнє розташування, тоді як соціальний статус і функціонування мови залишаються поза увагою.

Е. Хауген ще у 1970-х роках підкреслював, що важливим є не лише опис граматики чи лексики, а й врахування ширшого контексту — того, що він називав «екологією мови» [43, с. 325]. Тож, еколінгвістика була сформована як наука ще у 1970-х роках, проте пережила суттєвий «екологічний поворот» після 1990-х років [65, с. 464–466], перетворившись на нову парадигму мовознавства, яка дає змогу вивчати соціолінгвістику глибше, включаючи не тільки соціальний, а й значно ширший екологічний контекст — із врахуванням живих організмів/ людини та фізичного довкілля/ суспільства.

Слід зазначити, що еколінгвістичний підхід у мовознавстві передбачає розгляд мови в широкому контексті існування людини — природному, соціокультурному, когнітивному, комунікативному та семіотичному. Він акцентує увагу на взаємозв'язку: як середовище впливає на мовні процеси, і як сама мова здатна формувати ставлення людини до цього середовища [13, с. 128].

Ще у 1990 році М. Голлідей закладає ідеологічну основу еколінгвістики. Він стверджує, що мова не лише описує реальність, а й формує ставлення до природи, економіки, споживання тощо. Він наголошував, що мовлення здатне підтримувати або, навпаки, руйнувати екологічні баланси. А також зазначав, що дискурс, побудований навколо ідеї «більше = краще», формує споживацькі установки, що ведуть до екологічної кризи [41, с. 39]. Саме ця думка і стала підґрунтям: лінгвістика має виходити за межі аналізу соціального контексту і враховувати наслідки мовної діяльності, зокрема зростання екосистемної шкоди, спричиненої певними дискурсами.

Глобальна мета — вказати, наскільки дискурс «працює» для суспільства та природи на етапі розвитку, тобто наскільки його вплив негативний чи, навпаки, позитивний для гармонійних взаємостосунків [10, с. 63]. У дослідженні англomовного молодіжного середовища було встановлено, що прагнення до тактовного, узгодженого та мирного діалогу відображає екологічну сутність комунікативних практик [25, с. 180]. Це свідчить про те, що еколінгвістика досліджує сучасні практики спілкування, актуальні для глобалізованого світу.

Л. Бордюк розглядає цю науку через призму мовної екології, де мовне середовище — це соціальні, політичні, економічні та культурні фактори, які взаємодіють із мовою як із «організмом». Авторка наголошує, що економічні чи політичні труднощі можуть становити загрозу для еволюції й функціональності мови [2, с. 115–116]. Отже, на мову впливають не тільки мовці, а й інші зовнішні чинники. Наприклад, глобалізаційні процеси можуть призвести до домінування міжнародних мов, що витісняють локальні. Водночас політична нестабільність або економічна криза часто зумовлюють зменшення престижу мови, скорочення її функціональних сфер та навіть ризик зникнення.

У своїй монографії О. Шпак доводить, що еколінгвістика формує новий науковий погляд на комунікацію, адже вона враховує екологічний вимір мови — баланс між інформаційною насиченістю та соціальною функцією спілкування [14, с. 57–59].

Еколінгвісти наголошують, що мова — це не замкнута система знаків, а відкрита екосистема [38, с. 96], яка розвивається у взаємодії з культурою, людиною та природним середовищем. Вона виникає й функціонує в динаміці соціальної комунікації, існує на індивідуальному й культурному рівнях, проявляється як процес, а не лише як набір структур. Її значення формується в конкретних ситуаціях, а тому вивчення мови має спиратися не лише на правила, але й на живий досвід комунікації [47, с. 93]. Еколінгвістика підкреслює цілісність і системність мовного буття, уникаючи редукції його до одного виміру [32, с. 65].

Отже, еколінгвістику як сучасну науку можна пояснити трьома чинниками: міждисциплінарність (поєднання лінгвістики, соціології, психології та екології), практична спрямованість (аналіз актуальних дискурсів, що формують світогляд сучасної людини) та глобальна значущість (орієнтація на вирішення світових проблем через мовний вимір, що підтверджують як міжнародні, так і вітчизняні дослідження). Еколінгвістичний підхід у мовознавстві передбачає розгляд мови в широкому контексті існування людини — природному, соціокультурному, когнітивному та комунікативному.

1.2. Поняття дискурсу

У сучасному мовознавстві поняття дискурсу трактується як складне явище, яке охоплює мовний текст, пов'язаний із конкретною ситуацією комунікації і багатовимірний за своєю природою, це сам процес комунікації разом із позамовним контекстом [26, с. 123]. Дискурс не обмежується лінгвістичними структурами, а завжди пов'язаний із соціальними, культурними, когнітивними та прагматичними умовами його існування. Він завжди розглядається у контексті міжособистісної комунікації.

З погляду прагмалінгвістики дискурс трактується як інтерактивна діяльність учасників спілкування [26, с. 123]. Її можна послідовно описати такими етапами:

1. встановлення та підтримка контакту;
2. обмін інформацією та емоціями;
3. взаємний вплив на комунікантів;
4. поєднання комунікативних стратегій із їхніми вербальними та невербальними проявами у реальній мовленнєвій практиці.

І. С. Шевченко розвинула цю тему та наголосила, що зводити дискурс лише до мовлення неправильно, адже мовлення — це конкретна мовленнєва діяльність, тоді як дискурс — це мовлення, яке розгортається в контексті соціальної та когнітивної діяльності. Дискурс є інтегральним через те, що поєднує мисленнєво-комунікативну діяльність із ширшим соціокультурним

контекстом. Отже, він охоплює як сам процес, так і результат, і вирізняється безперервністю та діалогічним характером [19, с. 25–28]. У цьому розумінні можна уявити, що дискурс — це жива мережа, де мислення і комунікація переплітаються, впливаючи на те, як люди сприймають і організовують соціальну та культурну реальність.

У найширшому сенсі дискурс визначають як «мову в дії» (*language-in-use*), тобто мовлення, яке розглядається у взаємодії з екстралінгвістичними чинниками. Т. ван Дейк підкреслює, що дискурс є не лише використанням мови, а і соціальною взаємодією [61, с. 2].

На думку Н. Феркло та Р. Водак, дискурс безпосередньо впливає на три ключові сфери людського життя [36]:

1. формує спосіб мислення;
2. визначає соціальні взаємини;
3. сприяє становленню індивідуальної ідентичності особистості.

Слід зазначити, що дискурс завжди залишається динамічним по своїй природі. Саме тому, як підкреслює французький філософ М. Фуко, дискурс має ще й ідеологічний вимір: він не обмежується роллю посередника знань, а сам формує їх, окреслюючи, що саме можна сказати та як це буде сказано [37, с. 49]. Таким чином, дискурс впливає та відтворює соціальні відносини в прямому сенсі цього слова.

Як зазначає Л. Ситник, дискурс варто розуміти у формі взаємопов'язаної системи мовленнєвої діяльності та мисленнєво-комунікативних процесів, які завжди розгортаються в певному соціокультурному контексті [15, с. 124]. Це не проста мовна одиниця або просто трішки складніша структура, у порівнянні із окремим реченням, натомість це комплексне культурне явище, яке охоплює соціальні, когнітивні та комунікативні аспекти життя спільноти [26, с. 123]. Це визначення актуалізує увагу до дискурсу як до інструменту відтворення соціальної реальності.

Отже, дискурс поєднує три виміри: власне лінгвістичний (мовні структури й тексти), когнітивний/мисленнєвий (ментальні моделі та процеси, які стоять за

висловлюваннями) та соціокультурний (цінності, норми та комунікативні ролі). Незважаючи на численні наукові підходи до тлумачення терміна «дискурс», їхні визначення не суперечать одне одному, а радше взаємно збагачують розуміння цього явища, висвітлюючи його різні аспекти та перспективи аналізу [4, с. 5]. Така необмеженість у поясненні допомагає подивитися на цей феномен з різних сторін.

При дослідженні дискурсу природно постає питання його класифікації. Насьогодні існує багато типологій дискурсу, проте далеко не всі з них мають чітке логічно-наукове обґрунтування і підтвердження практично-дослідницьким матеріалом, що створює певні труднощі у систематизації та порівнянні підходів.

Сучасні дослідники, такі як І. Шевченко та О. Морозова, виділяють основні критерії класифікації дискурсу, які пов'язані з його категоріями та можуть бути представлені через

- а) формальні;
- б) функціональні;
- в) змістові ознаки.

Таким чином, дискурс можна систематично впорядкувати залежно від обраного критерію [19, с. 232]. Це підкреслює важливість структурованого підходу до вивчення дискурсу, адже чіткі критерії дозволяють глибше аналізувати його різні аспекти та забезпечують узгодженість у наукових дослідженнях.

Підсумовуючи вище сказане, дискурс являє собою складне багатовимірне явище, яке інтегрує мовні структури, когнітивні процеси та соціальну взаємодію, одночасно виступає як процес комунікації та її результат, охоплює когнітивні, соціокультурні та ідеологічні аспекти і слугує основним механізмом продукування та організації смислів у суспільстві.

1.2.1. Особистісно-орієнтований дискурс. Різноманіття класифікацій дискурсу слід розглядати як перевагу, оскільки більшість підходів не суперечать, а доповнюють одне одного завдяки принципу невизначеності. Вибір типології

залежить від цілей конкретного дослідження, адже в реальному мовленні різні типи та підтипи цього явища часто співіснують і взаємно перетинаються [4, с. 7].

У контексті неформального, неінституційного, особистісно-орієнтованого дискурсу, він розглядається як неофіційне спілкування осіб, які вже знайомі на певному близькому рівні [23, с. 64]. Це інтегрована комунікативна подія, що включає мовну форму, зміст та дії учасників. Важливу роль відіграють особистісні та соціальні характеристики адресанта й адресата [17, с. 282]. Таким чином, дискурс тут функціонує як засіб вираження власної позиції, створення взаєморозуміння та підтримки міжособистісних зв'язків, а не лише як передача інформації другій особі.

Особистісно-орієнтований дискурс ґрунтується на тому, що мова існує насамперед у свідомості мовця — індивідуальній та колективній. Мовна особистість є носієм цієї свідомості: вона проявляється через участь у комунікації, стереотипи мовної поведінки, значення мовних одиниць та сенс текстів [27, с. 53]. Враховуючи це, можна сказати, що дискурс особистісного характеру відображає унікальний мовний досвід і свідомість окремо кожного учасника спілкування, роблячи комунікацію індивідуалізованою та гнучкою.

У цьому випадку мова виступає засобом вираження не лише власної думки, а й індивідуальної ментальності та особистих переконань. Специфічне використання мови активує певні граматичні конструкції та лексичні одиниці, які дозволяють точно передати думки та ставлення мовця [17, с. 283]. Індивідуальна мовна особистість розглядається через призму мовної свідомості та мовленнєвої поведінки, тобто як поєднання когнітивних уявлень і практичних комунікативних дій [27, с. 54]. Отже, ідентичність виражається багатьма ознаками та факторами, одним із яких є дискурс.

Виділяючи такий тип дискурсу, як особистісно-орієнтований, слід зазначити, що дискурсивні маркери виконують ключову роль у забезпеченні зв'язності й динаміки спілкування. Вони не лише структурують мовлення, але й допомагають адресату виділяти найважливіші фрагменти тексту, полегшують розуміння інформації та регулюють міжособистісні стосунки. Такими маркерами

можуть бути окремі слова, специфічна лексика, повтори чи узагальнення понять, що надає спілкуванню індивідуального характеру та сприяє ефективній комунікації [18, с. 67]. Це підкреслює, що в особистісно-орієнтованому дискурсі акцент робиться на індивідуальності мовлення, а це, в свою чергу, створює ефект «живого» та персоналізованого спілкування. Це дозволяє не лише передавати інформацію, а й відтворювати стиль, емоційне забарвлення та, головне, соціальні взаємини між учасниками комунікації, роблячи мовленнєвий процес більш гнучким і адаптивним.

Якщо враховувати напрацювання Н. Феркло та Р. Водака [36], можна впевнено сказати, що особистісно-орієнтований дискурс має багатовимірний характер: він не лише відображає внутрішній світ мовця, а й впливає на те, як його сприймають інші. Наприклад, стиль мовлення може одночасно виявляти риси характеру людини, окреслювати її соціальну роль та впливати на ставлення співрозмовників. Таким чином, дискурс стає своєрідним «посередником» між внутрішнім і зовнішнім світами особистості.

Мовленнєва поведінка, орієнтована на індивіда, формується під впливом психологічних, соціальних та культурних особливостей мовної особистості. Природні якості людини, її здібності та темперамент визначають стиль комунікації та поведінкові тенденції у спілкуванні. Наприклад, екстраверти зазвичай легко залучають увагу аудиторії, говорять лаконічно та уникають складних метафор, що відображає їхню здатність ефективно взаємодіяти з іншими [27, с. 55], тоді як інтроверти частіше обирають більш розмірену, детальну мову, ретельно підбираючи слова та акцентуючи увагу на нюансах обговорюваної теми.

Мовна особистість формується в процесі дискурсивної взаємодії й постає не як стала, а як динамічна структура, що змінюється залежно від соціальних умов і контексту спілкування. Вона може мати кілька ідентичностей, і кожна з них стає актуальною лише у відповідних ситуаціях [17, с. 283]. Це твердження добре ілюструє те, що жодна людина не має єдиної фіксованої мовної ідентичності. Наприклад, викладач у студентській аудиторії може проявляти себе як

наставник — використовувати наукову лексику, стриманий тон, формальні конструкції. Але вдома з друзями чи родиною ця ж людина переходить на невимушене спілкування, жарти та емоційно забарвлені вислови. Тобто одна й та сама особистість «перемикається» між різними ідентичностями залежно від ситуації, і саме в цьому проявляється сутність особистісно-орієнтованого дискурсу — він є гнучким та адаптивним.

За Дж. Мідом, індивідуальний досвід і поведінка людини значною мірою визначаються її належністю до соціальної групи, яка виступає середовищем комунікації. Мова ж у цьому контексті розглядається не як відображення внутрішнього світу особистості, а передусім як прояв її соціальної природи [50, с. 256].

Е. Дюркгейм одним із перших звернув увагу на те, що мислення людини — когнітивний аспект дискурсу — формується під впливом колективних уявлень, які визначають не лише мову та звичаї, а й сам спосіб організації суспільства. Водночас він зменшував значення окремого індивіда, надаючи провідну роль соціуму як групі [52, с. 943]. Ч. Кулі, навпаки, наголошував на взаємозалежності: індивід не може існувати поза суспільством, а суспільство — без індивідів, оскільки вони є різними вимірами одного цілого [31, с. 158]. Отже, виходить, що Дюркгейм підніс роль колективного настільки високо, що особистість у його концепції виглядала майже другорядною. Ч. Кулі ж пропонує більш збалансований підхід: він бачить суспільство і «Я» як взаємопов'язані складові єдиного процесу.

Головна ідея в тому, що мова та дискурс стають простором, де поєднуються і колективні смисли, і особистісні інтонації. Людина позиціонує себе в суспільстві чи групі, визначає вибір стилю спілкування, тональність висловлювань та спосіб взаємодії з іншими, роблячи дискурс унікальним для кожного комуніканта. Це не просто обмін інформацією, а спосіб прояву індивідуальності та світогляду.

Таким чином, особистісно-орієнтований дискурс виокремлюється за сферою функціонування як взаємодія індивідуальності мовців, споріднених

близькими, родинними, кровними зв'язками та характеризується діалогічністю, ситуативністю, спонтанністю, спрощенням побудови, зверненістю та неформальністю комунікації.

1.2.2. Дискурс сиблінгів. Дискурс сиблінгів — це форма комунікації між братами та сестрами, яка відображає їхні взаємини, емоційні зв'язки та навіть соціальні ролі в родині. Номінативна одиниця *сиблінг* (англ. *sibling*) означає «людей, які мають спільних батьків — брат або сестра одним словом» [66]. Цей тип дискурсу вивчається в контексті розвитку мови, соціалізації та міжособистісних відносин. Цю тему активно розвивали українські дослідники, серед яких особливе місце посідають харківські науковці (Л. Солощук, О. Зверєва, О. Морозова, А. Пахаренко та інші), що зробили помітний внесок у її подальше вивчення.

Теоретичний огляд підкреслює, що спільне перебування в домашньому середовищі стимулює як наслідування, так і навпаки індивідуалізацію між братами та сестрами, що створює складні комунікаційні механізми, які одночасно сприяють і обмежують розвиток [63, с. 129]. Ця думка підтверджує, що сиблінги схильні до бажання бути одночасно схожими, та все ж різними. Такий (дис)баланс, незалежно від того свідомий він чи не зовсім, впливає на формування їхніх особистісних рис та соціальних навичок.

Сиблінги, які зростають разом і мають тісний емоційний зв'язок, часто спираються на досвід один одного у різних життєвих та сімейних ситуаціях. Завдяки такій довірі вони стають важливими джерелами соціального навчання, виконуючи роль своєрідних моделей для наслідування [44, с. 542]. Отже, дискурс сиблінгів не обмежується лише побутовим спілкуванням, а виконує глибшу функцію — формує поведінкові та ціннісні орієнтири, які впливають на становлення особистості.

Дискурс сиблінгів може призвести до подібності у світогляді, адже формується через механізм наслідування (молодші переймають поведінкові та емоційні моделі старших). Причому це не завжди стосується успішних чи

«позитивних» життєвих рішень. Дослідження [33, с. 7] показують, що ймовірність розлучення зростає, якщо такий крок зробив старший брат чи сестра, тоді як вплив молодшого у цьому випадку є значно слабшим.

Варто враховувати різницю у віці сиблінгів. Згідно з теорією розподілу ресурсів [34, с. 501], значний віковий проміжок між дітьми дає батькам змогу послідовно приділяти час та підтримку кожній дитині, що позитивно позначається на їхньому розвитку. Коли різниця у віці є більшою, конкуренція за увагу та ресурси батьків зменшується, і це впливає на характер сімейної та власне сиблінгової комунікації [58, с. 190].

У 2007 році Т. Тукер провів дослідження, де підлітки з 21 сім'ї заповнювали щоденник протягом 7 днів. Результат показав, що більшість обговорень сиблінгів-підлітків стосується позашкільної діяльності, медіа та навчання, тоді як теми про друзів, сім'ю, їжу чи прийняття себе трапляються значно рідше і займають менше 10% усіх розмов [60, с. 152]. Можна зробити висновок, що дискурс між братами та сестрами не лише передає інформацію, а й формується навколо того, що важливо для повсякденного життя, водночас формуючи самовпевненість у підлітків. Дослідження О. Маклероя вказують на важливість багатомовного дискурсу серед сиблінгів, який сприяє розвитку мовних навичок та соціальних компетенцій у дітей [48, с. 241].

Сиблінговим дискурсом можна назвати спосіб, яким діти спілкуються, конструюють та інтерпретують свої взаємини у контексті сімейної системи. Дослідження показують, що якість цього дискурсу тісно пов'язана з типом батьківського стилю: більш вільний, підтримувальний підхід сприяє позитивним емоційним зв'язкам між сиблінгами, тоді як контрольований чи репресивний стиль часто призводить до конфліктних взаємодій [45, с. 10]. Ця ідея нагадує, що взаємини між братами та сестрами багато в чому залежать від того, яку атмосферу створюють батьки. Теплі стосунки в сім'ї сприяють гармонійному спілкуванню, тоді як надмірний контроль часто провокує конфлікти.

Між тим, варто зазначити, що конфлікти між сиблінгами виявляються у вербальних, фізичних та психологічних формах і можуть бути як

деструктивними, так і конструктивними. Конструктивний конфлікт (регулювання емоцій, переговори, спільне вирішення проблем) розвиває навички комунікації та соціальної компетентності дітей [53, с. 290].

У сім'ях з «нерідними» сиблінгами (дитина від другого шлюбу) дискурс часто характеризується емоційною відстанню та потребою в адаптації до нових ролей [28, с. 239]. Прийняття дитиною нової сімейної структури залежить від віку, статі та інтра-психічного стану, що впливає на якість їх спілкування.

Дослідники Г. Джримала, Б. Грей та Н. Фаулер з лондонської Школи психології Університету Роемптона вивчали вплив матері на дискурс дітей, що пізніше назвали трикутною моделлю «мати-дитина-сиблінг». Підкріплюючи свої твердження практичним аналізом, вони наголошують, що бачення матері стосовно кожної з її дітей суттєво впливає на те, як розвиваються їхні стосунки між собою. Наприклад, мати може сприймати одну дитину як помічника у догляді за братом чи сестрою, і це створює між ними атмосферу співпраці. В інших випадках дитина може стати «союзником» матері у конфліктах з іншим сиблінгом, або ж навпаки — брати й сестри підтримують одне одного, намагаючись заповнити емоційну нестачу, яку вони відчують у спілкуванні з матір'ю [35, с. 5]. Це підкреслює, наскільки сильний вплив має материнське сприйняття на рольову динаміку всередині сім'ї.

У неповних сім'ях конфліктна атмосфера поглиблює дезадаптивні мовленнєві патерни між дітьми. Негативно впливають кілька факторів: нездужання або пригнічений психічний стан матері, попередній травматичний досвід, а також відсутність чоловічого авторитету у домі — саме це посилює напруженість у спілкуванні між братами й сестрами [8, с. 8]. Таким чином, навіть незначні проблеми у батьківській поведінці чи стосунках можуть безпосередньо впливати на дискурс дітей.

У своїй роботі Д. Галлівелл провів інтерв'ю із 19 особами, де застосував теорію реляційної (*relational*) діалектики [42, с. 233]. Це дало змогу проаналізувати, як саме брати та сестри конструюють значення змін у своїх відносинах під час переходу до дорослого життя. Згадуючи про конфлікти у

дискурсі сиблінгів, було визначено, що вони можуть як зміцнювати емоційний зв'язок і створювати почуття безпеки та прийняття, так і навпаки, спричиняти стрес, невпевненість та проблеми в соціальній адаптації.

Дослідження С. Трю показує, що дискурс між братами та сестрами, один з яких має аутизм, часто супроводжується емоційною невизначеністю та рольовим перевантаженням. Особливо це проявляється у випадку, коли сестри виконують опікунські функції, що створює додатковий емоційний тиск і потребує підтримки для збереження гармонійних взаємин у сім'ї [59, с. 2990]. У цьому випадку, для екологічного дискурсу між сиблінгами, підтримка та чітке визначення ролей можуть значно покращити їх взаємини, у результаті сприяючи їхньому емоційному розвитку та зменшенню стресу.

Як було зазначено в попередньому пункті цієї роботи, дискурс завжди є динамічним та гнучким. Відповідно, дискурс між братами та сестрами змінюється протягом життя. Зокрема, у дослідженнях було виявлено, що після того, як старший сиблінг починає жити окремо, рівень конфліктів між дітьми зменшується, а близькість у спілкуванні зростає [62, с. 470]. Іншими словами, певна фізична та емоційна дистанція сприяє гармонізації стосунків та формуванню екологічного спілкування. Сучасні технології — онлайн-спілкування, зокрема через соціальні мережі, месенджери та відеодзвінки — дозволяють братам і сестрам підтримувати зв'язок навіть тоді, коли вони фізично знаходяться далеко один від одного. Дослідження показують, що цифрові платформи допомагають сиблінгам залишатися залученими в життя один одного, ділитися досвідом і вирішувати конфлікти, не зустрічаючись особисто [46, с. 284]. Тож, для підтримки дискурсу сиблінгів важлива не стільки фізична присутність, скільки регулярність і щирість спілкування, навіть якщо воно відбувається у віртуальному просторі.

Таким чином, родинний, а зокрема і сиблінговий дискурс характеризується складними комунікативними процесами, де поєднуються прагнення до незалежності та водночас бажання зберегти сімейну ідентичність. Можна підсумувати, що дискурс між сиблінгами є багатограним. Він одночасно

формує, відображає та впливає на їх психічну адаптацію, ідентичність та соціальну інтеграцію. Залежно від фізичного та психічного станів сиблінгів, їх взаємини можна назвати амбівалентними (близькість і прихильність співіснують із суперечностями, образами або незгодою). А також через дискурс сиблінгів можна прослідкувати ієрархічні відносини та емоційні зв'язки всередині сім'ї.

Така комунікація виступає важливим каналом передачі сімейних цінностей, правил поведінки та соціально прийнятих норм. Через наслідування молодші діти отримують доступ до знань про соціальні ролі та очікування від старших. Можна впевнено сказати, що дискурс сиблінгів стає одним із головних інструментів, завдяки якому молодші члени родини адаптуються до соціуму, розвивають власну ідентичність та вчаться взаємодіяти у групі.

1.3. Комунікативний контакт у дискурсі

Комунікативний контакт — це не лише обмін інформацією, а і створення соціального, емоційного, культурного зв'язку між людьми-учасниками [12, с. 403], лінгвістичне явище, що дає змогу віднести дискурс до розряду соціальної взаємодії. Комунікативний контакт об'єднує мовні, прагматичні й екологічні важелі, через які будуються відносини в комунікації [14, с. 172].

У дискурсі цей термін можна розглядати як своєрідне відображення або «модель» самої події спілкування [23, с. 64], у якій фіксуються всі ключові аспекти взаємодії між учасниками: зміст, емоції, наміри та соціальні ролі. Це не просто момент зустрічі двох мовців, а структурований процес, що репрезентує, як саме вони будують діалог, налагоджують взаєморозуміння та підтримують зв'язок у межах певного дискурсу.

Саме контакт виступає ключовим елементом, що формує гармонійний та продуктивний перебіг дискурсу, створюючи основу для взаєморозуміння між учасниками спілкування. Таким чином, без налагодженого контакту навіть змістовна розмова може втратити сенс або перетворитися на конфлікт.

Наприклад, у спілкуванні братів і сестер контакт допомагає не лише передавати інформацію, а й підтримувати емоційний зв'язок, що робить взаємини теплішими та стійкішими.

У своїй монографії О. В. Шпак досліджує комунікативний контакт як ключову когнітивну основу для висловлень, які ініціюють, підтримують та розмикають певну дискурсивну взаємодію [24, с. 380]. У подальших статтях вона розширює цей підхід, аналізуючи комунікативний контакт в різних типах англomовного дискурсу через призму еколінгвістики [21, с. 126]. Спираючись на дослідження, можна сказати що комунікативний контакт демонструє способи й засоби, що забезпечують ефективний та екологічний діалог [22, с. 255]. Під екологічністю слід розуміти баланс між говорінням, слуханням та невербальною взаємодією, що в сукупності називають соціальною гармонією.

У працях В. Самохіної та О. Шпак [14] виділяється кілька ключових положень, які пояснюють природу комунікативного контакту та його роль у дискурсі, а саме:

1. Гіподискурсивність (комунікативний контакт розглядається як своєрідний механізм, який забезпечує узгодженість у діалозі, запобігаючи хаосу та непорозумінням — він контролює, як саме повідомлення «входять» у спілкування та як з нього «виходять»).

2. Біполярність (будь-який акт спілкування має два взаємопов'язані аспекти: фатичний та інформативний; унісонний та дисонансний. Екологічний комунікативний контакт як одиниця спілкування у дискурсі поєднує унісонність, фатичність та інформативність).

3. Екологічна адекватність (ефективність та якість контакту визначається його доречністю — здатністю відповідати умовам середовища).

У ширшому дискурсивному контексті дослідники зосереджуються на ролі контактних стратегій у побудові дискусій: як позитивна взаємодія стимулює спільну роботу, а розриви контакту можуть призвести до комунікативних бар'єрів. Наприклад, у 2020 році вчені аналізували поняття “комунікативного шуму” (*communication noise*) — факторів, що спотворюють і ускладнюють

дискурс, руйнуючи його ефективність [29, с. 8]. Це можуть бути розмиті або нечіткі повідомлення, неоднозначність або зовнішні чинники, які порушують зв'язок між співбесідниками та навіть створюють конфлікт або розрив у спілкуванні.

Основою комунікативного контакту є комунікативна компетентність — поняття, яке вивчали соціологи та лінгвісти, зокрема Т. Вольфовська [3, с. 13]. Це здатність адекватно вибирати форми мовлення, розуміти та управляти правилами діалогу, що є вирішальним для досягнення успішного функціонування в суспільстві з урахуванням власних можливостей і соціального життя.

Для молодіжного англомовного спілкування типовим і бажаним є «унісонний» контакт — коли учасники підхоплюють один одного, синхронізують тон, темп, фрейми та етикетні очікування. Це і є практичний показник «екологічності» контакту: чим більше узгодженості (без примусу й домінування), тим стійкіший дискурс [23, с. 65]. Це нагадує дружню розмову, де адресант та адресат буквально «на одній хвили»: вони сміються в унісон, миттєво підхоплюють жарти чи ідеї одне одного, і все відбувається природно, без жодного тиску чи бажання когось підкорити чи над кимось домінувати. Така узгодженість створює відчуття безпеки та комфорту, де кожен може бути собою. Якщо ж ця гармонія порушується — наприклад, коли хтось починає домінувати або ігнорувати співрозмовника — дискурс стає напруженим і втрачає свою «екологічність».

У межах еколінгвістичного підходу дослідники підкреслюють: фатика (привітання, підтримувальні репліки, ритуали ввічливості) є не «додатком» до змісту, а радше механізмом підтримання контакту та попередження конфліктів; її дисбаланс так само руйнує комунікацію, як і перевантаження інформацією [20, с. 127]. Ще з робіт Б. Маліновського 1920-х років фатика розуміється як мовлення, що творить «зв'язки єдності» самою циркуляцією слів [49, с. 299] — те, що сучасні еколінгвісти назвали б «підтримувальною екологією» самого контакту.

Ідея Г. Кларка перегукується із сучасними дослідженнями. Він розглядав мовлення як «спільну дію», що тримається на «спільному ґрунті» (*common ground*): контакт виникає і тримається тоді, коли учасники постійно узгоджують припущення, знання й ролі [30, с. 345]. Таким чином, справжній контакт виникає тоді, коли люди намагаються зрозуміти один одного, уточнюють, підлаштовуються під контекст і ролі. Без цього «спільного ґрунту» розмова швидко розпадається на окремі, не пов'язані фрази.

Професор соціології в Ісландському університеті В. Халлдорссон розглядав контакт з перспективи “порядку взаємодії” (*interaction order*), що включає в себе правила звертання, черговість ходів, ролеві очікування [40, с. 20]. Ця концепція підкреслює, що ефективний комунікативний контакт можливий лише за умови дотримання певних «правил гри», які забезпечують упорядкованість і, в якомусь сенсі, передбачуваність спілкування. Вчені погоджуються, що комунікативний контакт не лише передає інформацію, а й конструє ідентичність учасників, регулює владу та формує соціальні норми [54, с. 175].

Існує концептуальний підхід — екологія комунікативного контакту — який розглядає мовну взаємодію як адаптивну систему, що функціонує в певному соціо-культурному та технологічному середовищі. У цьому підході «екологія» означає сукупність усіх факторів, які впливають на якість, структуру і результативність контакту між учасниками дискурсу [14, с. 174].

Основні елементи такої екології включають:

- Контекстуальність — взаємодія залежить від конкретних ситуаційних умов (місце, час, соціальний статус);
- Медіація — засоби комунікації (усна, письмова, цифрова) змінюють структуру та динаміку контакту;
- Роль інтерпретації — значення створюється у процесі спільного тлумачення повідомлень;

Якщо розглядати детальніше, то варто ще додати:

- Унісонність та дисонансність / екологічний чи неекологічний контакт — гармонія, взаємна адаптація та досягнення цілей; чи конфлікти, нерозуміння, порушення екологічних та мовленнєвих норм.

Доведено також, що екологічно-внормований комунікативний контакт проходить фази: 1. Встановлення — ініціація взаємодії, встановлення правил. 2. Підтримання — координація обміну, моніторинг фатичних сигналів. 3. Розмикання — завершення або трансформація взаємодії.

Отже, комунікативний контакт створює баланс між інформативним та фатичним вимірами спілкування, забезпечуючи тактовність та гармонію у соціальній взаємодії, узгодженість ролей та відповідність очікування та формування довіри. Дослідники представили висновок того, що екологічний контакт — це не випадковість, а результат узгоджених свідомих практик. Він показує не тільки те, про що говорять люди, але й те, як вони бачать і сприймають один одного. Без контакту будь-яке спілкування перетворюється на випадковий набір слів, у якому губиться сенс та емоційна взаємодія.

Таким чином, комунікативний контакт — це не лише технічний факт того, що люди розмовляють, а і якість їхньої взаємодії. Він включає контекст, у якому учасники обмінюються повідомленнями, узгоджують смисли та демонструють свою готовність до співпраці. Наприклад, у спілкуванні братів і сестер контакт може проявлятися через звичні ритуали — жарти, підкреслену близькість, навіть суперечки. Кожен із цих елементів несе певний зміст і свідчить про те, в яких стосунках перебувають учасники.

1.4. Невербальні компоненти комунікації в особистісно-орієнтованому дискурсі

Розглядаючи поняття комунікації як обмін тією чи іншою інформацією між двома або більше мовцями, варто зазначити, що цей процес не завжди відбувається вербально. А отже, може бути частково або навіть повністю переданий невербально — використовуючи “мову тіла” (оптико-кінестична система) замість слів. Якщо ця заміна відбувається частково, то невербальність

лише посилює передачу інформації, надаючи їй емоційного контексту. Вона доповнює та посилює вербальність, роблячи обмін інформацією більш зрозумілим та глибоким. Якщо ж комунікація ведеться повністю невербально, то відбувається спростування чи “заміщення” одного іншим. Слід наголосити, що одне не виключає друге, і є лише доповненням у певних випадках.

За Л. Солощук [55, с. 59], відсутність/наявність невербальних компонентів комунікації впливає не на сам факт комунікації, а лише на його якість.

У своєму навчальному посібнику про невербальну комунікацію І. Ковалинська пояснює, чому не існує загальних норм інтерпретації невербальних компонентів: однакові жести можуть сприйматися по-різному залежно від культурного контексту [7, с. 14]. Порівнюючи англійську та українську невербальну комунікацію, було доведено, що часто невербальні прояви в різних культурах мають суттєві відмінності. Результатом цього аналізу було виявлено, що британці стриманіші, цінують особистий простір, точність і формальність, тоді як українці більш емоційні, експресивні та близькі у спілкуванні [1, с. 67–68]. Отже, культура глибоко впливає на те, як ми виражаємо себе поза словами. Це підкреслює важливість чутливості та уваги у міжкультурному спілкуванні.

Безумовно, залучення невербальних компонентів комунікації надає спілкуванню додаткових смислових відтінків. Але важливим є той факт, що кожне суспільство формує власну систему невербальних знаків та правил їх інтерпретації. Саме тому є думка, що невербальність культури потребує такого ж вивчення, як і вербальність. Враховуючи умови глобалізації (люди з різних культур все частіше взаємодіють у спільному комунікативному просторі), ця ідея є особливо актуальною.

Вербальна складова комунікації — мова — є системою, адже має певну структуру, одиниці (фонеми, морфеми, синтаксичні конструкції), правила та функції. Отже, невербальну складову теж можна назвати системою.

А. Мехрабіан вважає, що існує комунікаційна модель, за якою інформація, яку ми висловлюємо вербально, важлива лише на 7%. В той час, як на решту

впливають невербальні компоненти: 55% жести, пози, вираз обличчя та 38% вокальність (інтонації та тон голосу) [51]. Проте є багато нюансів цієї думки, які доводять, що не варто сприймати її як істину. Наприклад, одна і та сама фраза може бути сказана з різними інтонаціями та з/без використання жестів, тож смисл сприйняття значно зміниться залежно від цих компонентів. Це справді ілюструє, що невербальне має величезне значення. Але це не означає, що слова не важливі — вони просто працюють у парі з мімікою та інтонацією.

У психології та комунікативних дослідженнях виділяють кілька основних форм невербальної комунікації, які використовують власні знакові системи: кінесику (жести та рухи тіла), паралінгвістику (інтонацію, тембр та ритм голосу), проксемику (організацію простору спілкування), окулесику (мова очей), гаптику (тактильні взаємодії), а також аспекти, пов'язані з гасікою, ольфакцією, хронемікою та системологією (використання об'єктів у комунікації) [7, с. 17–18]. Отже, всі сенсорні сигнали/органи чуття взаємопов'язані та формують цілісну структуру невербальної комунікації, що є невід'ємною частиною будь-якого дискурсу, зокрема і особистісно-орієнтованого. Спілкування без слів є однією з найдавніших форм людської взаємодії. Воно відіграє важливу роль у міжкультурному спілкуванні, допомагає передавати емоції, демонструвати наміри та забезпечує взаєморозуміння між людьми [6, с. 24].

Відповідно до робіт Л. В. Солощук, невербальні комунікативні компоненти є невід'ємною частиною будь-якої взаємодії, вони доповнюють вербальні засоби та сприяють взаєморозумінню. Уміння «читати» невербальні сигнали є ключем до успішної комунікації, особливо в міжкультурному спілкуванні та викладанні мов [55, с. 51].

У контексті особистісно-орієнтованого дискурсу гарним прикладом є сімейне спілкування з новонародженою дитиною. Ще до того, як малюк почне говорити, батьки встановлюють контакт через посмішки, погладжування, погляд у очі та зокрема інтонацію голосу. Так як дитина ще не розуміє сенсу слів, у цьому контексті смислова навантаження мінімальна, проте особливу увагу приділяють невербальним компонентам. Через такі сигнали дитина відчуває

безпеку, любов та увагу, а батьки у свою чергу — її потреби та емоційний стан. Ця первісна форма комунікації формує основу емоційного зв'язку та подальшого розвитку мовлення й взаєморозуміння.

Іншим прикладом можна взяти дружнє спілкування. Під час розмови друзі можуть кивати головою, усміхатися, підбадьорювати один одного поглядом або жестами. Так вони показують підтримку, розуміння і спільний настрій, навіть не вимовляючи слів. Це відноситься до емоційної та соціальної функцій.

Якщо порівнювати невербаліку в особистісно-орієнтованому дискурсі та інших, таких як професійний, навчальний чи політичний, то можна виокремити різницю у смислі цих структур. Жест чи інтонація тут можуть підкреслювати авторитет, структурувати виступ, регулювати черговість мовлення або демонструвати позицію. Наприклад, викладач на лекції показує таблицю і киває, щоб привернути увагу студентів; політик використовує жести для підкреслення аргументів тощо. У таких випадках невербаліка має інформаційно-структурну або управлінську функції, і не слугує емоційній підтримці особистості. Отже, контекст дискурсу визначає, як інтерпретуються невербальні сигнали.

Деякі вчені дійшли до висновку, що не всі невербальні компоненти є свідомими/навмисними. А отже, розділили їх на три умовні групи [6, с. 24–25]:

1. фізіологічні реакції (почервоніння, потовиділення, тремтіння тощо);
2. звички/самоадаптори (постукування ногою, гризіння нігтів, прочищення горла без потреби тощо);
3. власне невербальні (свідомі/навмисні) сигнали (погляд, жест, поза тощо).

Перші дві групи є несвідомими: фізіологічні реакції та самоадаптори виникають автоматично, без контролю з боку людини, і часто відображають її внутрішній стан або емоції, навіть якщо вона намагається їх приховати. Третя група, навпаки, перебуває під свідомим контролем і використовується цілеспрямовано для передачі інформації, намірів або емоцій.

Це означає, що у процесі особистісно-орієнтованого дискурсу свідомість і намір людини найбільш явно проявляються через третій вид невербальної

комунікації, тоді як перші два дають змогу «читати» внутрішній стан співрозмовника, навіть якщо він не озвучує своїх почуттів.

На думку Л. Корневої невербальність є тим фактором, який допомагає визначити справжні почуття, мотиви та ставлення мовця, отже викликає більшу довіру, ніж вербальність. Її неможливо підробити, бо вона є вираженою підсвідомими імпульсами [9, с. 90]. Знайомим всім прикладом буде, коли людина каже, що все добре, проте її мова тіла чи вираз обличчя свідчать про інше.

Деякі дослідники також віднесли естетичний вибір до невербальних рис [5, с. 126]. Ці деталі часто говорять про людину навіть більше, ніж її слова. Наприклад, яскравий одяг, нестандартна зачіска чи незвичне татуювання можуть підказати про сміливий характер або прагнення вирізнитися. Водночас класичний стиль чи стриманий вибір у музиці та фільмах може свідчити про консервативність або прагнення стабільності. Такі невербальні ознаки створюють «мовчазний портрет» людини, допомагаючи краще зрозуміти її індивідуальність у міжособистісному спілкуванні.

Л. Макарчук використовувала поняття “мовних та позамовних засобів у межах одного тексту”. Це так звана мультимодальність дискурсу (у т.ч. особисто-орієнтованого). Те, наскільки важливе значення одних чи інших засобів може показати лише контекст [11, с. 142]. Насьогодні онлайн спілкування є цілком самодостатнім видом контакту, в якому теж прослідковується використання «позамовних засобів» — у месенджерах активно обмінюються емодзі, GIF-зображеннями, мемами, голосовими чи навіть відео-повідомленнями. Сам текст може виглядати нейтральним, але доданий смайлик або картинка здатні повністю змінити емоційне забарвлення повідомлення. Усе залежить від контексту: в особистісно-орієнтованому дискурсі невербальні елементи часто домінують, створюючи атмосферу близькості та довіри, тоді як у професійному дискурсі провідну роль зазвичай відіграє саме текст. Це показує, що «мовні та позамовні засоби» не конкурують, а взаємно підсилюють один одного, роблячи комунікацію більш багатогранною.

Отже, невербальні компоненти відіграють ключову роль в особистісно-орієнтованому дискурсі, адже саме вони допомагають передати справжні емоції та наміри, які не завжди можна висловити за допомогою мови. Частина таких сигналів є свідомою, але багато з них виникають підсвідомо, що дає причини назвати таку комунікацію справжньою та щирою. Водночас культурні відмінності впливають на їхнє сприйняття, тому важливо враховувати контекст. Невербальність не просто доповнює вербальність — у багатьох випадках вона стає головним засобом передавання емоцій та взаєморозуміння між людьми.

Висновки до розділу 1.

1. Еколінгвістика досліджує взаємозв'язок мови та навколишнього середовища, вивчаючи, як мова впливає на екосистеми і, водночас, як зміни в довкіллі відображаються у мовних практиках. Її проблематика охоплює питання мовної стійкості, збереження мовного різноманіття та впливу людської діяльності на мовні та екологічні системи. Об'єктом науки є мовна діяльність у контексті довкілля та соціуму, а предметом — закони та закономірності взаємодії мови, культури та природи, забезпечуючи глибше розуміння соціолінгвістичних процесів.

2. Дискурс об'єднує мовні, когнітивні та соціокультурні аспекти, слугуючи процесом і результатом комунікації.

Особистісно-орієнтований дискурс відображає індивідуальний мовний досвід та соціальні ролі мовця, а сиблінговий дискурс формує емоційні, соціальні та поведінкові навички дітей у сімейному середовищі, впливаючи на їхню ідентичність та соціалізацію.

Дискурс сиблінгів — це форма комунікації між братами та сестрами, яка відображає їхні взаємини, емоційні зв'язки та навіть соціальні ролі в родині. Номінативна одиниця *сиблінг* (англ. *sibling*) означає «людей, які мають спільних батьків — брат або сестра одним словом». Цей тип дискурсу вивчається в контексті розвитку мови, соціалізації та міжособистісних відносин.

3. Комуникативний контакт є одиницею дискурсу, що забезпечує спілкування, сприяє створенню емоційних, соціальних та культурних зв'язків, поєднує інформативні та фатичні аспекти спілкування, може бути як гармонійним унісонним, так і таким, що демонструє дисонансний конфронтаційний розвиток відносин між учасниками. Екологічний комуникативний контакт задіює способи й засоби, що забезпечують ефективне спілкування у фазах встановлення, підтримання та розмикання контакту.

4. Невербальні компоненти комунікації в особистісно-орієнтованому дискурсі відіграють ключову роль у передачі емоцій, намірів і створенні довіри між учасниками спілкування, доповнюючи або іноді заміщуючи вербальні засоби. Вони включають жести, міміку, інтонацію, просторові та тактильні взаємодії, багато з яких виникають підсвідомо, відображаючи справжній внутрішній стан людини, а культура і контекст визначають їхнє значення та інтерпретацію.

РОЗДІЛ 2

МАРКЕРИ ЕКОЛОГІЧНОСТІ В АНГЛОМОВНОМУ ДИСКУРСІ СИБЛІНГІВ

2.1. Комунікативні норми та національно-культурні особливості спілкування в англомовній родині

Комунікація між членами родини має національно-культурні особливості та відмінності, проте точно можна сказати, що прослідковуються і схожості, як от підтримка, формування та сприйняття першого соціуму дитини, закладення певних моделей спілкування тощо. Залежно від країни та нації, ці фактори можуть різнитися, що в свою чергу відображає культурні цінності та традиції.

Під комунікативними приписами можна розглядати усталені норми мовленнєвої поведінки. Це те, що зазвичай контролює та закладає стандарти мовлення в межах окремої конкретної культури та навіть соціальної групи [12, с. 52]. До них відносяться форми звертання, рівень прямоти чи непрямоти висловлювань, використання ввічливих фраз, ідіоматичних висловлювань, прислів'їв тощо.

Національно-культурні особливості спілкування визначаються в першу чергу культурою окремої специфічної країни, яку розглядають та системою цінностей, традиціями і соціальними ролями, притаманними певному суспільству [11, с. 144]. Розуміння комунікативних норм та національно-культурної специфіки спілкування дозволяє глибше зрозуміти та зафіксувати стратегії мовців.

Характерні комунікативні приписи, притаманні англомовним родинам, впливають на мовленнєву взаємодію сиблінгів.

Приклад, наведений нижче, ілюструє культурну цінність англомовного суспільства:

Blood is thicker than water (Cambridge Dictionary).

Цей фразеологізм («Кров густіша за воду») ілюструє переконання, що родинні зв'язки завжди мають бути міцнішими та важливішими, ніж будь-які інші стосунки. Це — національно-культурний постулат, адже він задає норму поведінки та спілкування в родині: незалежно від суперечок, образ чи відмінностей у поглядах, члени родини мають підтримувати один одного та висвітлювати найкращі риси у поведінці одне одного. Вперше це прислів'я помітили у письмових джерелах ще в XII столітті, і з того часу воно стало частиною повсякденного мовлення в англomовному соціумі.

У традиційних англomовних культурах, особливо в Британії та США, родина розглядається як основа суспільства [22, с. 258]. Попри наявність та появу протягом життя інших зв'язків, родинні є першочерговими. Ця ідея активно передається через виховання, літературу, кіно та шкільну освіту, закріплюючись у мовленні та впливаючи на те, як члени родини формулюють свої висловлювання.

Ще з часів пуританських родин, характерних для Англії XVII століття та перших колоністів у Північній Америці, сім'я була багатодітною, а відносини між братами та сестрами будувалися на чіткій ієрархії та суворій дисципліні. У пуританських громадах родина була «маленькою церквою», де основні моральні й релігійні принципи передавалися саме через щоденне спілкування. Старші діти часто виконували роль «других батьків» або ж «опікунів», що нерідко прослідковується і сьогодні [59, с. 2991]. Вони відповідали за догляд і виховання молодших. Це заклало культурну традицію відповідальності й обов'язків, яка й досі проявляється у родинній комунікації.

Крім того, така традиція залишила свій відбиток: у сучасному мовленні англomовних культур можна знайти багато прислів'їв та крилатих висловів, які акцентують увагу на єдності братів і сестер, на їхніх ролях і взаємних обов'язках:

Sisters are different flowers from the same garden (Quotes. GoodReads).

Порівняння сестер із квітами з одного саду передає одразу дві ключові ідеї: по-перше, сестри — це частина однієї родини, яка має спільне коріння, спільний «грунт» цінностей та традицій; по-друге, кожна з них водночас залишається

унікальною, неповторною особистістю, подібно до того, як у саду не буває двох однакових квітів.

У межах культурних тенденцій цей вислів можна розглядати як відображення цінності різноманітності, яка характерна для сучасної англомовної сімейної моделі. На відміну від більш традиційних суспільств, де часто наголошувалося на колективності та однаковості ролей, в англомовному родинному дискурсі спостерігається прагнення поєднати єдність сім'ї з індивідуальністю її членів. Сестринські стосунки тут ідеалізуються як поєднання дружби, підтримки та різності.

Мовна форма цього вислову також показова: використання метафори саду робить його теплим, образним, майже поетичним. У культурному контексті це підкреслює емоційність, м'якість і красу родинних стосунків. Таким чином, ця метафора функціонує як комунікативний припис: вона підказує, що навіть попри відмінності характерів і життєвих шляхів, сестри залишаються частиною єдиного цілого, і це має цінуватися.

Принципи спілкування закладаються століттями та проявляються в різних формах, як от наприклад, в піснях. У межах аналізу національно-культурних особливостей сімейної комунікації варто звернути увагу на популярну у 1940-х роках пісню *"Three Little Sisters"*. Вона демонструє характерний для англомовної культури мотив єдності сестер, які попри індивідуальні почуття та різні життєві обставини залишаються об'єднаними родинними зв'язками.

*One loved a soldier / One loved a sailor / And one loved a lad from the marines...
...And when the boys marched away / The girls said they'd be true until the boys
came back someday* ("Three Little Sisters" by the Fernandez Sisters).

Перший рядок показує, що кожна з трьох сестер має власні емоційні прихильності, проте всі вони залишаються в єдиному комунікативному полі — сімейному колі. Далі у тексті підкреслюється їхня спільна домовленість і лояльність.

Тут простежується важливий комунікативний припис: родина зберігає внутрішню єдність, навіть коли зовнішні обставини — війна, розлука,

небезпека — змушують членів сім'ї розділятися. Це відображає характерну для англословних культур установку на вірність, обіцянку підтримки та готовність чекати. Ця пісня транслює національно-культурні приписи спілкування у сім'ї: єдність братів і сестер, цінність вірності, важливість побутової стабільності. Це також демонструє історичний контекст — традиційні уявлення про сім'ю часів Другої світової війни, коли багатодітність і сильні родинні зв'язки були основою соціальної єдності.

Варто вказати також про англословну художню літературу, яка теж закладала певний фундамент в особливості спілкування та комунікативні приписи. Ч. Діккенс часто звертався до теми родини, зокрема до відносин між братами та сестрами, щоб підкреслити значення підтримки та моральних орієнтирів у житті дитини. Його твори не лише відображали соціальну реальність вікторіанської Англії, але й формували культурні уявлення про роль родини як «першого суспільства».

And I am so grateful to you for it, Agnes, so bound to you, that there is no name for the affection of my heart. ... Until I die, my dearest sister, I shall see you always before me, pointing upward! (p. 1083, C. Dickens, David Copperfield).

Ця цитата у романі “David Copperfield” демонструє дуже сильний емоційний зв'язок між Девідом і Агнес — він називає її «сестрою» (*sister*), апелюючи до образу духовного братерства, навіть якщо це не кровна сестра. Тут проглядається комунікативний припис «родинна підтримка» — що навіть у дорослому віці, у важкі моменти, партнери сімейного/духовного зв'язку повинні бути тією опорою, до якої можна звернутись. У контексті англословної родини це показовий випадок, який ілюструє, як родинні функції (підтримка, наставництво, пам'ять) можуть транслюватися через мову, навіть коли стосунки виходять за межі біологічного споріднення.

‘Well, my little sister,’ said Fanny with a sigh, ‘I suppose you know what this means?’ (p. 778, C. Dickens, Little Dorrit).

У цьому уривку сестра Фанні звертається до Емі, називаючи її “little sister” — це звертання має не лише емоційне, але й комунікативне значення:

вказує на їхні ролі у сім'ї (старша/молодша). У цьому моменті звернення супроводжується зітханням (невербальний компонент комунікації), що натякає на емоційні очікування й турботу. Звертання “*my little sister*” є типовим комунікативним приписом, який підкреслює ніжність, близькість, але крім того також і ідентифікацію ролей. Це ілюструє, що в англійській родині звернення між сиблінгами можуть бути неформальними, теплими, але одночасно несуть певний соціальний сенс.

Отже, комунікативні приписи англomовних родин охоплюють підтримку, прямоту та емоційну близькість між сиблінгами. Розглянуті прислів'я, пісні та література ілюструють родинну єдність, водночас визнаючи індивідуальність членів сім'ї. Історичні традиції багатодітних сімей заклали норми відповідальності та взаємодопомоги, що впливають на сучасну комунікацію.

2.2. Маркери фатичності та інформативності в англomовному дискурсі сиблінгів

У межах еколінгвістичного підходу до аналізу комунікативного контакту сиблінгів важливим є розрізнення функцій висловлень, які виступають мовними маркерами, зокрема фатичності або інформативності. Маркери фатичності сприяють підтримці контакту та емоційної близькості між співрозмовниками, тоді як маркери інформативності забезпечують передачу нової або уточнюючої інформації. Наступний приклад діалогу між сиблінгами ілюструє поєднання фатичності та інформативності комунікативного контакту:

(1) Nancy: *Hey. No more secrets, okay? From now on we tell each other everything.*

Mike: *Okay. Do you like Jonathan now?*

Nancy: *What? no... no, it's not like that... Do you like Eleven?*

Mike: *What? No. Ew. Gross* (Stranger Things).

Фатичне звернення Ненсі “*Hey*” та інформативне висловлення “*No more secrets*” є засобами встановлення комунікативного контакту. Сестра не просто

повідомляє інформацію, а емоційно залучає брата до спілкування, створює атмосферу довіри та взаємної підтримки. У контексті комунікативної ситуації підтримка ходу відбувається за рахунок фатичного “*Okay...*” та питання інформативного характеру “*Do you like Jonathan now?*”, які виконують регулятивну роль: вони сигналізують про готовність до спілкування, підтримки міжособистісних стосунків та формують простір, де можна відкрито обмінюватися думками і переживаннями.

Маркер інформативності — у репліці Майка “*Do you like Jonathan now?*” Висловлювання виконує інформативну функцію запиту інформації, спілкування спрямоване на здобуття конкретної інформації за Темою «Стосунки або почуття» й дозволяє учасникам дискурсу краще орієнтуватися у відносинах один з одним.

Цей фрагмент екологічного комунікативного контакту ілюструє, як фатичні та інформативні висловлення тісно пов’язані у повсякденному спілкуванні молодих людей. Інформативна складова сприяє обміну конкретною інформацією або роз’ясненнями, а фатична складова створює безпечне емоційне середовище для спілкування, що поєднують аспекти дружби, сім’ї та моральної підтримки, як у відносинах Ненсі та Майка.

У наступному фрагменті фаза встановлення контакту задіює інформативне висловлення у формі стверджувального речення:

(2) *Dagny Taggart: I'm not interested in their opinion.*

James Taggart: Then whose do you go by?

Dagny Taggart: My own (A. Rand, *Atlas Shrugged*).

У цьому прикладі неекологічного комунікативного контакту у ситуації, коли сиблінги і одночасно партнери по бізнесу обговорюють нові ідеї та розвиток для компанії, Дагні уживає фразу “*I'm not interested in their opinion*” — що є не лише маркером інформаційності за Темою «Сумісні справи», а й також є засобом висловлення сумніву щодо близькості стосунків та взаєморозуміння. Брат Джеймс підтримує комунікативний хід сестри Дагні інформативним висловленням у формі питального речення “*Then whose do you go by?*”. Він очікує, що сестра поділиться своєю точкою зору та прояснить конфліктну

ситуацію, але відповідь демонструє незалежність та самостійність, адресат відмовляється від подальшого спілкування і розриває комунікативний контакт у неекологічний спосіб. Водночас, Джеймс через своє запитання намагається уточнити, на кого Дагні орієнтується у вирішенні питань, пов'язаних із бізнесом, чи турбує її думка соціуму тощо, тобто він стимулює інформаційний обмін, який важливий для розуміння ролі сиблінга у формуванні ціннісних орієнтирів.

Маркерами інформативності у цій взаємодії також виступають й невербальні просодичні компоненти комунікації: тон та стиль звернення: короткі впевнені фрази, прямі запитання й нерозгорнуті, але інформативні відповіді, які створюють відчуття конфлікту та напруги, розриву емоційного контакту. Вказані маркери розкривають тему індивідуальності та життєвої філософії, що є важливим елементом аналізу інформативності у дискурсі сиблінгів.

Наступний фрагмент також демонструє інформативну складову комунікативного контакту на початку спілкування англомовних сиблінгів:

(3) *Girl: Hey! Watch it!*

Erica: Yeah! Watch it, nerd!

Lucas: Isn't it past your bedtime?

Erica: Isn't it time you died?

Lucas: Psycho!

Erica: Butthead!

Lucas: Mall rat!

Erica: Fart face!

[Lucas blows raspberry] (Stranger Things).

Старший брат Лукас разом із друзями біжить, запізнюючись в кіно і випадково задіває інших людей в натовпі, на що йому каже дівчина “*Hey! Watch it!*”. Його молодша сестра Еріка бачить цю ситуацію та підтримує цей неекологічний контакт фатичністю. Він уживає питальне речення інформативного характеру “*Isn't it past your bedtime?*”, яке виконує функцію повідомлення за Темою «Час вклатися спати». Неекологічна відповідь сестри є агресивною, проте не несе загрози стосункам, оскільки є частиною їхнього

звичного способу взаємодії, що свідчить про відсутність серйозної напруги в їхніх відносинах. Адресат відмовляється від подальшого спілкування і розриває комунікативний контакт у неекологічний спосіб за допомогою невербального компоненту.

(4) Nancy: *Slow down, Mike. That's disgusting.*

Mike: *Do a lot of studying last night?*

Nancy: *Yeah, actually, I did.*

Mike: *What was your test on again? Human anatomy?* (Stranger Things).

У діалозі між Ненсі та Майком Віллерами простежується характерне поєднання фатичних та інформативних маркерів, що типові для англомовного дискурсу сиблінгів.

Ненсі, звертаючись до брата зі словами “*Slow down, Mike. That's disgusting*”, коли він поспішає за сніданком, встановлює контакт на Тему «Поведінка за столом» та реалізує фатичну функцію мовлення: її висловлювання не стільки передає зміст, скільки сигналізує про емоційне ставлення та підтримує міжособистісний контакт та виконує функцію залучення до дії. Це приклад того, як комунікація сиблінгів часто базується на спонтанних, емоційно забарвлених репліках, які в свою чергу виконують роль регуляторів соціальної взаємодії.

Майк підтримує комунікативний контакт за допомогою фрази “*Do a lot of studying last night?*”, яка формально виглядає як інформативне питання, але в комунікативному контексті радше має фатичний характер. Тут простежується елемент глузування та підколу, що знижує напруження в розмові та водночас розвиває контакт між сиблінгами.

Водночас інформативний вимір дискурсу проявляється у відповіді Ненсі: “*Yeah, actually, I did*”. Це висловлювання містить конкретне повідомлення про діяльність мовця, і надає розмові когнітивного змісту. Однак одразу після цього Майк знову повертається до жартівливої тональності у вигляді інформативного, проте іронічного уточнення: “*What was your test on again? Human anatomy?*”. Цією реплікою він неекологічно розмикає контакт. Таким чином, межа між фатичними та інформативними маркерами часто є розмитою: інформативні

повідомлення можуть супроводжуватися іронією або слугувати підґрунтям для підтримання комунікативного контакту.

З огляду на це, діалог Ненсі та Майка є показовим прикладом того, як у взаємодії братів і сестер відбувається динамічне чергування між емоційно-забарвленою фатичною комунікацією та інформативним обміном. Це свідчить про те, що дискурс братів та сестер функціонує не лише як засіб передачі фактів, а й як інструмент соціальної інтеграції та підтримки близьких стосунків.

(5) *girl 1: Kim, what's your favorite thing about being my sister?*

girl 2: That's really hard... what... so what's my favorite thing about you...

girl 1: No it's about being my sister.

girl 2: You know when it's someone's birthday then you give them words of affirmation but with Nika it's every day.

girl 1: Okay but...

girl 3: My favorite thing about Nika is her enthusiasm. When I talk about things she really shows her interest not just with me but with everyone around her so with that she makes people feel like they can just talk and talk and talk (YouTube video: This is what it's like to have 6 siblings).

У фрагменті діалогу, три сестри гуляють по місту Японії, документують це у вигляді відео та розмовляють про свої стосунки, ми можемо чітко побачити, як у їхньому спілкуванні проявляються як фатичні, так і інформативні маркери. Встановлення контакту починається з питання “*Kim, what's your favorite thing about being my sister?*”, яке задає емоційний тон. Мета тут полягає не тільки в тому, щоб отримати раціональну відповідь, але й підкреслити особливу роль сестринства та створити момент близькості. Це робить питання фатичним маркером, оскільки воно підтримує зв'язок між ними та підкреслює їхню спільність.

Відповідь “*That's really hard... what... so what's my favorite thing about you...*” показує вагання між жартом і наданням змістовної відповіді. Це знову є проявом фатичної функції, оскільки підтримує діалог і уникає паузи (мовчання) під час спілкування. Водночас уточнення “*No it's about being my sister*” діє як

інформативний маркер, оскільки звужує фокус Теми «Моя сестра» і організовує взаємодію.

Особливо цікавою є довша відповідь про слова підтвердження (*words of affirmation*). Тут ми бачимо інформативний маркер (порівняння зі звичайною практикою, привітання з Днем народження) у поєднанні з фатичним маркером (прояв тепла і вдячності). Сестра не просто наводить факти, а й висловлює емоційну цінність.

Нарешті, третя сестра розмикає цей контакт, додаючи про «ентузіазм» (*enthusiasm*) та «справжній інтерес» (*shows her interest*) сестри, які спонукають ділитися більше та більше. Ця фраза сповнена інформативними маркерами, оскільки описує риси характеру та реальну поведінку, але вона також має чітку фатичну функцію: виявляє прихильність, повагу та підтримку.

Загалом, цей діалог ілюструє, як спілкування між братами і сестрами часто поєднує інформативну та фатичну функції. Сестри надають фактичні описи якостей одна одної, одночасно використовуючи мову для підтримання емоційної близькості. Цей приклад демонструє, як повсякденний дискурс сиблінгів створює баланс між обміном фактами та зміцненням зв'язків довіри та теплоти.

(6) Brother: *I've been up!*

Sister: *Dude, I really asked just to help me with the dogs.*

Brother: *Yeah, and I said just wait five minutes bro... Jesus Christ...* (YouTube video: Spending an entire day with my brothers).

У цьому короткому неекологічному діалозі між братом і сестрою ми знову бачимо, як буденні розмови між сиблінгами на Тему «Домашні обов'язки» природним чином поєднують в собі як емоційні, так і інформаційні елементи. Фраза сестри “*Dude, I really asked just to help me with the dogs*” виконує не тільки функцію практичного нагадування, але й сигналізує емоції. Використовуючи фатичний маркер-звернення “*Dude*”, вона задає тон невимушеної близькості, що відображає типову для розмов між братами і сестрами інтимність і неформальність. Водночас її повідомлення несе в собі функцію розчарування,

показуючи, що зв'язок дозволяє бути прямим без необхідності в стратегії ввічливості, яка зазвичай очікується у менш близьких взаємодіях.

Відповідь брата *“Yeah, and I said just wait five minutes bro... Jesus Christ...”*, якою він підтримує контакт, вносить інформаційний аспект. Він повторює свою попередню позицію — що йому потрібно трохи більше часу — що додає ясності ситуації. Однак використання звернення *“bro”* і «зітхання» в кінці *“Jesus Christ”* не є нейтральним; вони ілюструють поєднання роздратування і близькості. Замість того, щоб дистанціюватися, він розмикає контакт за допомогою дружнього прізвиська, яке сигналізує про спільну ідентичність і рівність.

Прохання сестри є практичним, але сформульованим у неформальній, майже жартівливій формі звернення, тоді як відповідь брата балансує між поясненням і роздратуванням. Це відображає типову динаміку неекологічного спілкування між сиблінгами: здатність швидко переходити від турботи до вимог і піддражнювання, не порушуючи загального зв'язку. Це підкреслює, що у розмовах між братами й сестрами зазвичай практичне повідомлення та емоційний відтінок з'являються разом, а не окремо. Це робить їхню комунікацію живою, природною й зрозумілою навіть без додаткових пояснень.

Аналіз прикладів у дослідженні довів, що фатичні та інформативні висловлення найчастіше поєднуються у межах одного комунікативного контакту (46 % від загальної кількості діалогів). Така тенденція свідчить про природне прагнення сиблінгів не лише обмінюватися інформацією, а й підтримувати емоційний зв'язок, демонструвати увагу, близькість та спільність досвіду. Для англomовного сиблінгового дискурсу характерна невимушена форма спілкування, у якій навіть інформативні повідомлення часто супроводжуються фатичними елементами — жартами, вставними репліками, повтореннями або емоційними маркерами. Це пояснює, чому суто інформативні висловлення становлять лише близько 23 %, тоді як переважно фатичні — близько 31 %. Отже, більшість діалогів братів і сестер виявляють змішаний характер, у якому інформаційний зміст невіддільний від прагнення зберегти контакт і підтвердити соціальну та емоційну близькість.

Фатичність проявляється через маркери у формі висловлень у функціях:

- звертання,
- жартівливі репліки,
- вираження довіри та близькості,
- компліменту,
- схвалення тощо.

Тоді як інформативність реалізується у формі маркерів інформативності та висловлень у функціях:

- запитань,
- уточнень,
- передачі конкретних фактів або життєвих позицій,
- пояснень,
- повідомлень тощо.

Взаємодія цих маркерів створює комунікативний простір, де інформаційний обмін супроводжується емоційним забарвленням і підтвердженням сімейних зв'язків. Розглянуті приклади з художньої літератури, телесеріалів та блогів підтверджують, що спілкування між братами та сестрами виконує не лише когнітивну, а й соціально-екологічну функцію: воно підтримує атмосферу довіри, взаємної підтримки та стабільності у родинному середовищі. Це доводить, що маркери фатичності та інформативності є невід'ємною складовою еколінгвістичного аналізу дискурсу сиблінгів.

2.3. Маркери унісонності та дисонансності в англomовному дискурсі сиблінгів

У комунікативному дискурсі сиблінгів важливу роль відіграють маркери унісонності та дисонансності, що відображають ступінь гармонії чи конфліктності у взаємодії.

У межах еколінгвістичного підходу до аналізу комунікативного контакту сиблінгів важливим є розмежування мовних маркерів, що відображають

унісонність і дисонансність взаємодії. Маркери унісонності сигналізують про гармонію, взаєморозуміння та емоційну близькість між братами чи сестрами, тоді як маркери дисонансності виявляють напругу, суперництво або конфлікт. Такі прояви демонструють, наскільки динамічною та багатовимірною є комунікація між сиблінгами, у якій єдність і протиставлення часто співіснують [25, с. 181].

Отже, під унісонністю розуміється прояв однодумності, підтримки та солідарності між братами й сестрами, що може реалізовуватися через:

- вербальні засоби (висловлення у функції погодження, підтвердження, повтори)
- просодичні (сміх, інтонаційне підсилення, вигуки)
- кінесичні та проксемічні (жести, міміка).

Дисонансність, своєю чергою, постає як заперечення, ігнорування або конфлікт, який у сиблінговому спілкуванні часто виявляється у формі: сварок, суперництва, чи змагання.

Обидва типи маркерів є невід’ємною частиною братсько-сестринської динаміки: унісонність слугує засобом зміцнення емоційної близькості, тоді як дисонансність виконує функцію регуляції стосунків і вираження індивідуальних позицій.

У цьому підпункті буде проаналізовано приклади з англомовних фільмів, серіалів та ютуб-відео. Аналіз здійснюватиметься на вербальному, невербальному та просодичному рівнях. Наступні приклади ілюструють реалізацію унісонності та дисонансності в англомовному дискурсі сиблінгів:

(7) Mrs. Kekoa: *And don’t forget the insurance.*

[Nani *chuckles*] *Yeah, yeah. You got it. [to Lilo] You’re gonna need that health insurance for when I kill you!*

[Lilo *screams and runs away*]

[Nani *growls and follows her*] *Oh, yeah* (Lilo & Stitch).

У цьому прикладі старша сестра Нані встановлює неекологічний контакт за допомогою звернення до Ліло у жартівливій формі “You’re gonna need that health

insurance for when I kill you!”. На перший погляд, така репліка на Тему «Документи» може бути сприйнята як вербальна загроза, що маркує дисонансність у спілкуванні. Однак у контексті їхніх стосунків ця фраза виконує іншу функцію — вона набуває ознак афіліативного дражніння. Позначений у скрипті сміх Нані (*chuckles*) та її інтонаційне «гарчання» (*growls*) створюють просодичний фон, який сигналізує не про реальний конфлікт, а про ігрову взаємодію. Таким чином, вербальна форма тут є дисонансною, але інтерпретація з урахуванням невербальних і просодичних сигналів дозволяє класифікувати її як маркер унісонності, адже жарт підкреслює близькість і невимушеність у стосунках сиблінгів. Водночас реакція Ліло у вигляді крику демонструє, що межа між грою та конфліктом залишається тонкою. Для дитини подібний жарт може мати відтінок справжньої загрози, навіть якщо намір старшої сестри інший. Це свідчить про амбівалентність маркерів унісонності й дисонансності: одна і та сама репліка може виконувати подвійну функцію залежно від того, як вона сприймається учасниками. Нані, як старша і відповідальна, використовує жарт як інструмент підтримки звичного «ігрового» стилю взаємодії, але реакція Ліло, якою вона розриває цей контакт, нагадує, що у дискурсі сиблінгів завжди можливий перехід від унісонності до дисонансності.

Отже, даний епізод ілюструє складність аналізу маркерів у спілкуванні братів і сестер: дисонансні за формою висловлювання можуть мати унісонну функцію, зміцнюючи відносини, проте вони водночас зберігають потенціал викликати конфліктну реакцію. Така подвійність є характерною рисою дитячо-підліткового дискурсу дітей у родині, де жартівлива агресія часто виконує роль механізму зближення.

(8) Nani: *I'll show you “can't breathe”. Come here!*

[Lilo screams] *Let go of me!*

Nani: *Yeah, no* (Lilo & Stitch).

У цьому фрагменті взаємодія між сестрами набуває більш конфронтаційного характеру. Репліка Нані “*I'll show you... Come here!*”, якою вона встановлює контакт супроводжується фізичним втручанням, що підсилює

емоційну напругу сцени. На відміну від попереднього прикладу, де піддражнювання та кепкування мало жартівливий підтекст, тут як вербальні, так і невербальні маркери чітко вказують на дисонансність. Крик Ліло “*Let go of me!*” є прямим закликком та несе функцію прохання припинити дію, що відображає справжній дискомфорт або відчуття несправедливості. Відповідь Нані “*Yeah, no*” закриває можливість діалогу, розриваючи контакт та показуючи її відмову враховувати прохання молодшої сестри.

На вербальному рівні конфліктна мовленнєва взаємодія на Тему «Погана поведінка» передає напругу в їхніх стосунках. Невербально сцена підсилюється криком Ліло, природною емоційною реакцією дитини, яка перебуває під тиском. Невербально спроба Нані фізично контролювати свою сестру підкреслює боротьбу за владу над простором і авторитетом. У цьому випадку ми можемо визначити дисонансні маркери як функцію суперництва і контролю, що часто присутні у неекологічній взаємодії між братами і сестрами, де межа між грою і конфліктом є розмитою.

Цей епізод демонструє, що дискурс між сиблінгами не обмежується ігровими або підтримуючими екологічними формами спілкування, а також включає явно конфліктні форми. На відміну від попереднього прикладу піддражнювання з афіліативним підтекстом, тут немає ознак гумору або зближення — лише очевидні прояви конфлікту. Таким чином, сцена представляє дисонанс у його чистому вигляді: крики, фізична конфронтація та розмикання контакту служать чіткими ознаками напруги та відсутності єдності (унісонності). У ширшому сенсі це ілюструє природну динаміку спілкування між братами і сестрами, де моменти конфлікту співіснують з моментами близькості, створюючи складну, але цілісну картину їхніх стосунків.

(9) Nani: *Why didn't you wait at hula?*

Lilo: *Because you weren't there* (Lilo & Stitch).

У цьому фрагменті взаємодія між Нані та Ліло підкреслює тонкий дисонанс, що проявляється через функцію розчарування та відчуття знехтуваності. Комунікативний хід сестри Нані на Тему «Дотримання плану» у формі

питального речення “*Why didn't you wait at hula?*” є м’яким докором, що свідчить про її очікування, що Ліло мала б дотримуватися певних домовленостей або інструкцій. А відповідь Ліло “*Because you weren't there*”, якою вона швидко розмикає контакт, передає як фактичне пояснення, так і неявну емоційну реакцію, висловлюючи її розчарування або відчуття відсутності підтримки. Молодша сестра відмовляється від подальшого спілкування і розриває комунікативний контакт, хоч і у екологічний спосіб.

На вербальному рівні діалог є лаконічним, але напруженим: питання передбачає порушення очікувань, а відповідь тонко перекладає відповідальність, створюючи напругу в обміні репліками. На просодичному рівні, навіть без явних ознак, таких як крик або сміх, тон може нести в собі легкий докір з боку Нані та оборонну впевненість з боку Ліло. На невербальному рівні сцена включає тонкі жести або міміку (такі як хмуře обличчя, зітхання та зоровий контакт), які підсилюють емоційний підтекст.

Ця взаємодія є яскравим прикладом дисонансу в спілкуванні між сестрами. На відміну від жартівливих дражненок або конфліктів, напруга тут виникає через емоційну невідповідність і невиправдані очікування, що відображає реалістичний аспект відносин. Хоча діалог короткий, він відображає, як невеликі повсякденні взаємодії можуть виявляти приховані динамічні розбіжності та «емоційне тертя», сприяючи складній взаємодії унісону і дисонансу, що характеризує спілкування між сиблінгами.

(10) *[Harry struggles to get out of Vernon's grip.]*

Harry: Let go of me!

Vernon: Oh, no, boy! You and that bloody pigeon aren't going anywhere!

Harry: Get off!

Ron: Drive!

Fred: Right.

George: Right! (Harry Potter and the Chamber of Secrets).

Ця сцена ілюструє чіткі ознаки узгодженості в розмові на Тему «Порятунок друга» між трьома братами Роном, Фредом та Джорджем. Коли Рон кричить

“Drive!”, Фред і Джордж негайно відповідають “Right”, демонструючи вербальну екологічну синхронізацію (унісонність), яка сигналізує про згоду та скоординовані дії. Лаконічність і рішучість їхніх відповідей виступають вербальними ознаками узгодженості, показуючи, що брати мають спільне розуміння і єдину думку щодо своєї найближчої мети.

Просодичність, час, тон і терміновість їхніх відповідей підсилюють цю унісонність. Швидка, впевнена манера висловлювання відображає взаємну увагу і готовність діяти разом, що є ключовими ознаками співпраці між сиблінгами. Невербальні сигнали, хоча і не описані прямо в тексті, проявляються через скоординовані дії, підкреслюючи, як унісонність між братами і сестрами часто виходить за межі слів і поширюється на спільні фізичні або ситуативні реакції.

(11) Fred and George: Any bets? Any bets? Come on, place your bets!

Fred: Step up, mates! Don't be shy.

George: Three lads.

Fred: One lady.

George: Four go down.

Fred: But do four come up?

Ginny: Don't be so mean.

Fred and George: Any bets? Fleur's 10-1 (Harry Potter and the Goblet of Fire).

Цей приклад на Тему «Ставки» наочно демонструє одночасну присутність маркерів унісонності та дисонансності у спілкуванні сиблінгів. Брати Фред і Джордж діють та говорять узгоджено, повторюючи заклики “Any bets? Any bets? Come on, place your bets!” та уточнювальні репліки екологічного контакту “Ready, Fred? / Ready, George”. Їхня синхронність, ритм та взаємна підтримка спілкування слугують маркером унісонності, показуючи, що брати діють як єдиний координаційний механізм, розподіляючи роль у спільній діяльності та підтримуючи один одного словом і дією.

Просодично енергійний тон та швидкий ритм їхніх реплік підсилюють ефект узгодженості, а координація рухів під час підготовки ставок і взаємодії з іншими студентами виступає як невербальний маркер унісонності. Разом ці

елементи показують, що у їх дискурсі унісон проявляється не лише в словах, а й у спільній фізичній та емоційній взаємодії.

Дисонанс проявляється через неекологічне втручання Джіні: *“Don’t be so mean”*. Як їхня сестра, вона вводить маркер дисонансу всередині сімейної взаємодії, який контрастує з унісонною координацією Фреда та Джорджа. Ця реакція ілюструє, що навіть у згуртованих братських або сестринських групах можуть виникати моменти суперечності або різного сприйняття дій інших сиблінгів.

Отже, уривок демонструє подвійний характер маркерів у дискурсі братів та сестер: узгодженість дій і реплік Фреда та Джорджа слугує унісонністю, яка зміцнює солідарність і спільну мету, тоді як втручання Джіні — дисонансом, що підкреслює індивідуальні реакції та можливу суперечність у сприйнятті ситуації. Такий контраст ілюструє, наскільки багатогранною і динамічною може бути комунікація між сиблінгами.

(12) Sister 1: *I'm always wrong and she's always right.*

Sister 2: *That's nice language you've got there.*

Sister 1: *Why don't you shut up?* (YouTube video: Senior Sisters Fight and Curse Like Sailors for Almost a Century).

У цьому прикладі із ютуб-відео взаємодія між сестрами демонструє явну дисонансність та неекологічний контакт на Тему «Сварки». Перша сестра встановлює контакт, висловлюючи фрустрацію словами про так би мовити свою постійну неправоту, а відповідь другої у формі сарказму підсилює напруженість. Реакція першої на це показує, що конфлікт емоційно загострюється, і відсутні будь-які маркери підтримки чи погодження (унісонності).

Діалог короткий, але насичений емоційними й вербальними сигналами конфлікту: звинувачення, сарказм і наказова форма репліки створюють чіткий маркер дисонансності у дискурсі сестер. Контакт розривається на грубій репліці. Цей приклад добре ілюструє, як сестринські відносини можуть включати відкриті протиріччя та суперечки без ознак унісонності.

(13) Sister 2: *Yeah but he don't play with us, he's in another table.*

Sister 1: Well, you dumb son of a [expletive]. I didn't mean that he's there at the table.

Sister 2: Well, you said...

Sister 1: He plays [expletive] bingo! (YouTube video: Senior Sisters Fight and Curse Like Sailors for Almost a Century).

У цьому уривку сестринського діалогу на Тему «Бінго» чітко прослідковуються маркери дисонансності. Перша сестра використовує емоційно забарвлену, частково лайливу лексику, підтримуючи комунікативний контакт в своєму стилі, при цьому реагуючи на слова другої, яка підкреслює конфліктний характер обміну. Друга сестра намагається аргументувати свою позицію, що створює ефект суперечності та взаємних звинувачень. Вербальні маркери — висловлення у функції обвинувачення, виправдання, сарказм і лайка — формують основний канал дисонансності, а просодичні елементи — підвищений тон, емоційні паузи — підсилюють напруження. Взаємодія не містить ознак унісонності чи підтримки; контакт розривається на тому, що кожна сестра продовжує відстоювати власну позицію.

Водночас важливо зазначити, що цей стиль спілкування є для них звичним і не сприймається як реальна сварка. Діалог відображає характерну динаміку дискурсу сиблінгів, де переважають маркери дисонансності, але вони функціонують радше як форма емоційного неекологічного обміну та взаємної ігрової провокації, а не як серйозний конфлікт. Такий приклад ілюструє, як дисонанс може бути частиною звичного способу комунікації між сиблінгами.

(14) Brother: Abby! Abby!

Sister: Yeah.

Brother: Are you up?

Sister: Yeah.

Brother: Mom is not letting me go downstairs to get food right now, do you have anything?

Sister: Yeah but you're gonna have to trade me.

Brother: Okay, okay, I'll give you a Sprite.

Sister: No, diet Coke.

Brother: Okay, bet, bet, please (YouTube video: Siblings Talk Through Vent In Quarantine).

У цьому діалозі між братом і сестрою можна прослідкувати цілісний розвиток екологічного комунікативного контакту на Тему «Обмін», який складається з кількох фаз і який був розірваний на домовленості, яка влаштувала обидві сторони. Вступ (ініціація контакту) виражений через повторне звернення брата “*Abby! Abby!*” і виконує фатичну функцію, адже головна мета — привернути увагу співрозмовниці й переконатися, що контакт встановлено. Відповідь сестри “*Yeah*” підтверджує її готовність до взаємодії.

Підтримання комунікативного ходу — брат переходить до інформативного висловлення — екологічного маркера *Yeah*: він повідомляє про ситуацію, в якій він зараз знаходиться, та одразу формулює прохання: “*Do you have anything?*”. Тут важливим є поєднання інформативності (фактова інформація про заборону виходити) і фатичності (емоційний підтекст прохання). Сестра відповідає ствердно, але вводить умову: “*you ’re gonna have to trade me*”. Ця репліка формує певну напруженість — виникає дисонансність, оскільки інтереси співрозмовників не повністю збігаються.

Розвиток і баланс між унісонністю та дисонансністю показаний тим, що брат намагається швидко погодитися на умови, пропонуючи компроміс: “*Okay, okay, I’ll give you a Sprite*”. Проте сестра ще раз підкреслює власну позицію і те, що обмін буде відбуватись на її умовах: “*No, diet Coke*”. Врешті-решт, це він звернувся до неї. Тут дисонансність проявляється у зіткненні потреб: він пропонує одне, а вона наполягає на іншому. Але це не призводить до конфлікту, оскільки брат миттєво екологічно погоджується. Таким чином, унісонність остаточно відновлюється завдяки гнучкості брата та його готовності до поступок. Розмикання контакту у завершальних репліках демонструє прагнення до закриття діалогу після досягнутого компромісу. Контакт завершується на позитивній ноті, що підкреслює ефективність та екологічність комунікації сиблінгів.

Загалом цей діалог показує, що дискурс братів та сестер часто поєднує фатичність і інформативність у межах однієї взаємодії. Емоційна тональність, жаргонні маркери (*“bet, bet, please”*) та прохання створюють живий контакт, у якому унісонність і дисонансність не суперечать одне одному, а радше формують динамічний баланс. Це дозволяє сиблінгам виконати не лише функцію обміну інформацією, а й підтвердити взаємозалежність і готовність до співпраці.

(15) Brother: *Can I please have Little Bites?*

Sister: *Yah, but I want the diet Coke first.*

Brother: *Ok, ok. Okay, I'm putting it through. It's in there.*

Sister: *Thank you!*

Brother: *You got it... Oh, thank... Oh, you ate one! Now there's like three!*

Sister: *Yep, that's math...*

Brother: *Oh... [chuckles]* (YouTube video: Siblings Talk Through Vent In Quarantine).

У цьому діалозі взаємодія між братом і сестрою демонструє, як дискурс сиблінгів на Тему «Обміну» природно розгортається через етапи ініціації, підтримання та завершення контакту, водночас відображаючи маркери унісонності, дисонансності, фатичності та інформативності.

Контакт встановлюється висловленням у функції прохання *“Can I please have Little Bites?”*. Ця репліка виконує подвійну функцію. З одного боку, вона є інформативною, оскільки передає чітку комунікативну мету (бажання отримати перекус). З іншого боку, це також й фатичний маркер, адже прохання виступає способом ініціювати контакт із сестрою. Використання ввічливої форми *“please”* сигналізує про налаштованість до співпраці та слугує маркером унісонності.

Відповідь сестри вводить елемент дисонансності. Хоча вона і погоджується, однак одразу висуває умову, і це може створити напруження у взаємодії. З іншого боку, її репліка не руйнує контакт, а навпаки — переводить його у формат переговорів, забезпечуючи тривалість діалогу.

Брат підтримує комунікативний хід сестри через подальшу реакцію та відновлює унісонність. Він швидко погоджується на умови сестри, уникаючи конфлікту й демонструючи готовність до співпраці. Повторення “*Ok, ok. Okay*” виконує ще й фатичну функцію, адже пом’якшує транзакційний характер взаємодії та сигналізує про бажання підтримати позитивний тон.

Частина, де контакт розривається, коли брат зауважує, обурюючись “*Oh, you ate one! Now there’s like three!*”, а сестра відповідає жартом “*Yep, that’s math...*”, поєднує дисонансність із гумором. Це типова стратегія сиблінгів: легке піджартовування не має на меті серйозної передачі інформації, натомість воно виконує фатичну функцію — підтримує теплий емоційний зв’язок. Сміх брата у кінці підкреслює, що така грайлива дисонансність слугує позитивним екологічним завершенням контакту.

Загалом, цей діалог показує, що спілкування між братами та сестрами рідко буває суто інформативним чи лише емоційним. Воно постійно коливається між унісоном (згода, співпраця) та дисонансом (переговори, жартівливі суперечки), у яких фатичні та інформативні маркери тісно переплетені. Розмова розгортається природно: від ініціації через обмін (встановлення) і узгодження умов (підтримка) — до гумористичного завершення (розмикання). Це демонструє, що дискурс сиблінгів виконує як практичну, так і соціально-емоційну функцію, підтримуючи одночасно і взаємодію, і близькість.

(16) Steven: *Do you want to play?*

Belly: *No no.*

Steven: *A little brother versus sister challenge.*

Belly: *No no no no. This is all Taylor. She's a little spider-monkey.*

Steven: *Doesn't matter. She's still going to get her butt whooped.*

Belly: *Oh please!! Your weak arms! [laughs]*

Steven: *My weak arms? [laughs] Okay, okay* (YouTube video: Belly and Steven's Best Moments).

Цей діалог яскраво ілюструє динаміку переходу від унісонності до дисонансності та навпаки у братсько-сестринському спілкуванні на Тему «Гра».

На перший погляд, розмова будується на ігровому змаганні та підколюванні, що демонструє дисонансність — учасники суперечать один одному, відкидають пропозиції та підкреслюють слабкі сторони один одного. Проте цей дисонанс не є конфліктним, а виконує функцію жартівливої гри, яка зміцнює екологічний контакт. У цьому діалозі видно встановлення, підтримання ходу та розмикання контакту. Діалог починається з ініціативи Стівена пограти. Маркер екологічності – питальне речення *Do you want to play?* – висловлення функції залучення до дії. Це не лише спроба позмагатися, а й сигнал комунікативної відкритості, який створює простір для взаємодії. Беллі відповідає відмовою, що на перший погляд виглядає як дисонанс, проте насправді це підтримка комунікативного ходу через створення опору. У фазі підтримки контакту простежується розвиток дружнього змагання. Стівен подає ситуацію як «двобій між братом та сестрою», на що Беллі реагує іронічним перенесенням відповідальності на іншу дійову особу (свою подругу Тейлор) та жартівливим приниженням брата (*“Your weak arms!”*). Тут виникає ігровий дисонанс — суперечки й підколи, які, однак, працюють на зміцнення контакту.

Розмова завершується сміхом обох, що підкреслює унісонність. Попри вербальні протиставлення, емоційний фон при розмиканні контакту є позитивним і дружнім, що дає змогу учасникам вийти із ситуації на ноті взаєморозуміння та унісонності.

Цей діалог знову показує, що унісонність і дисонансність у спілкуванні сиблінгів не протиставляються, а взаємодоповнюють одне одного. Дисонанс у формі підколювань має функцію створення живої, емоційно насиченої взаємодії, тоді як унісонність проявляється в спільному сміху та готовності підтримувати контакт. Таким чином, навіть на перший погляд висловлювання щодо змагань та конфліктів у сиблінговій комунікації перетворюються на засіб поглиблення міжособистісного зв'язку.

(17) Jeremiah: Damn!

Steven: Are you kidding? Yeah fine just abandon the game completely, Jere!

Jeremiah: You look hot!!

Steven: *Hey hey hey hey! Stop flirting with my sister!*

Belly: *Shut up Steven!*

Steven: *You shut up!... You look good though* (YouTube video: Belly and Steven's Best Moments).

У цьому фрагменті головну увагу варто звернути на динаміку комунікації між Стівеном та Беллі як сиблінгами на Тему «Зовнішній вигляд». Взаємодія вибудовується у три етапи: конфліктна реакція, емоційне протиставлення та часткова гармонізація. Коли Беллі відповідає на втручання брата реплікою “*Shut up Steven!*”, це вказує на типовий маркер сиблінгової дисонансності. Це коротке, різке висловлювання спрямоване на те, щоб обмежити контроль Стівена, який виступає як «захисник» і намагається контролювати поведінку друга Джеремайї. Стівен підтримує комунікативний хід сестри та реагує симетрично: “*You shut up!*”. Це створює словесний конфлікт і підкреслює їхню рівність у комунікативному протистоянні.

Важливим є те, що одразу після конфліктної репліки Стівен змінює тон: “...*You look good though*”. Цей перехід є маркером унісонності, адже він частково погоджується з висловлюванням Джеремайї та мимоволі визнає позитивну рису сестри. Така зміна позиції та перехід до екологічного спілкування та унісонності пом’якшує попередню напругу, створюючи баланс між жартівливою агресією та братерським схваленням.

Взаємодія між Беллі та Стівеном демонструє характерну для сиблінгів багатошаровість контакту:

- дисонансність (словесна сутичка, спроби «приглушити» одне одного)
- унісонність (узгодження в оцінці зовнішності, що знімає напруження).

Таким чином, контакт не переривається, а навпаки — набуває динамічності, поєднуючи гру конфлікту з виразом прихильності. Даний діалог є показовим прикладом того, як у сиблінговому дискурсі дисонансність та унісонність не протистоять одне одному, а екологічно взаємодіють. Короткий обмін різкими репліками підкреслює незалежність і рівність між братом та сестрою, тоді як

завершальна ремарка Стівена свідчить про екологічний розрив контакту та глибинний рівень підтримки й визнання. Це демонструє, що унісонність часто виникає саме після дисонансності, створюючи більш щільний і автентичний комунікативний контакт між сиблінгами.

(18) Steven: *Are you kidding me?? You and Jeremiah?*

Belly: *It just happened.*

Steven: *Wait wait. When? What? Just now?*

Belly: *Like a week ago.*

Steven: *Oh my God!! Are you kidding?! Oh oh this is sick. I feel like I'm going to throw up! Oh, oh my God you guys were like like what? Like sneaking around keeping it a secret from me this whole time?*

Belly: *This has nothing to do with you, Steven!*

Steven: *Oh my God! Are you guys like a couple?*

Belly: *No no! I don't... I don't know... we just... we... we just kissed a few times* (YouTube video: Belly and Steven's Best Moments).

У цьому комунікативному контакті на Тему «Стосунки або почуття» основна тональність сцени — несприйняття події та сильний шок Стівена, що проявляється у вербальних та інтонаційних маркерах: повтори запитань (“*Wait wait. When? What? Just now?*”), вигуки (“*Oh my God!!*”, “*Oh oh this is sick*”), перебивання Беллі та швидка зміна інтонації. Ці елементи не передають нову інформацію, а виражають сильну емоційну реакцію, підкреслюючи дисонансний характер взаємодії. Беллі, у свою чергу, намагається пояснити ситуацію, але її відповіді (“*It just happened*”, “*We just kissed a few times*”) виконують оборонну функцію, а не встановлюють унісонність у спілкуванні. Твердження “*This has nothing to do with you, Steven!*” створює межу особистої автономії, підсилюючи розбіжність у сприйнятті ситуації між сиблінгами. Важливим аспектом є соціальний контекст взаємовідносин Стівена, а саме його давня дружба з Джеремайєю, який залучений у цій ситуації. Емоційна реакція Стівена частково обумовлена не лише шоком від відкриття стосунків сестри, але й відчуттям розчарування чи навіть зради щодо друга дитинства. Цей фактор додає

дисонансності розмові та демонструє, що конфлікт у спілкуванні сиблінгів може мати багат шаровий характер, коли впливають позасімейні соціальні зв'язки. У цьому комунікативному контакті практично відсутні маркери унісонності — немає слів або фраз, які б сигналізували погодження або спільне бачення ситуації. Взаєморозуміння відсутнє, а емоційна напруга домінує над обміном фактами. Водночас елементи, що формально несуть інформаційну функцію (*“Like a week ago”, “We just kissed a few times”*), підкреслюють, що дисонансність може поєднуватися з передачею конкретних даних, проте основна функція комунікації — емоційний вплив і вираз незгоди.

Отже, цей приклад демонструє, як маркери дисонансності проявляються у повсякденному англомовному дискурсі сиблінгів: через емоційні негативні вигуки, повтори у функції докору, висловлення нездоволення, дратування тощо, перебивання та обсценна лексика. Інтеграція соціального фактору — близьких дружніх стосунків — додає сцені додатковий рівень складності, показуючи, що дисонанс у спілкуванні сиблінгів може формуватися не тільки сімейними, але й соціально-емоційними зв'язками.

(19) *For half a second I considered giving up, going for a walk through the gardens by myself or heading back to the house where all my cousins were drinking and sharing stories of Grandpa.*

Then, at last, I saw them. Shoulder to shoulder, striding towards me, they looked grim, almost menacing. More, they looked tightly aligned. My stomach dropped. Normally they'd be squabbling about one thing or another, but now they appeared to be in lockstep — in league (p. 4, P. Harry, Spare).

У наведеному фрагменті спілкування на Тему «Брати» описується яскравий прояв дисонансності у спілкуванні між братами, що водночас поєднується із зовнішнім відтінком унісонності. Автор описує момент зустрічі з братами, які рухаються *“shoulder to shoulder, striding towards me”*, створюючи враження єдності, *“tightly aligned”*. З одного боку, така злагодженість рухів виконує функцію невербального маркеру унісонності — вони виступають як єдине ціле, синхронні у жестах і поставі. Проте ця зовнішня гармонія не несе позитивного

екологічного забарвлення: у героя вона викликає тривогу й напруження, що передається через фізичну реакцію — “*My stomach dropped*”.

Отже, у даному епізоді зовнішня унісонність функціонує як фасадна єдність, за якою приховується глибокий емоційний розлад. Лексеми *grim, menacing, lockstep, in league* формують семантичне поле напруження, підкреслюючи відчуження та відсутність щирого зв’язку. Автор через опис невербальних ознак демонструє, що навіть гармонійна поведінка може бути проявом дисонансного стану взаємин, коли спільність зовнішніх дій контрастує з емоційною дистанцією між учасниками комунікації. Таким чином, цей уривок відображає типову рису сиблінгового дискурсу — одночасну присутність близькості та суперництва, унісонності й дисонансності, що формує складну психологічну динаміку взаємин між братами.

(20) *I tried to explain my side of things. I wasn't at my best. For starters, I was still nervous, fighting to keep my emotions in check, while also striving to be succinct and precise. More, I'd vowed not to let this encounter devolve into another argument. But I quickly discovered that it wasn't up to me* (p. 5, P. Harry, Spare).

У цьому фрагменті з мемуарів Принца Гаррі описується виразний прояв відчуття неекологічності й дисонансності у комунікації між братами на Темі «Нерівність». Оповідач намагається вибудувати контакт на раціональному й стриманому рівні: “*I tried to explain my side of things... striving to be succinct and precise*”. Його мовна поведінка свідчить про прагнення до унісонності, тобто до гармонійного екологічного діалогу, де сторони можуть почути одна одну. Проте вже наступне речення — “*But I quickly discovered that it wasn't up to me*” — фіксує розмикання комунікативного контакту, позначаючи перехід до дисонансного стану спілкування.

Емоційний контраст між самоконтролем героя та агресивною, некерованою динамікою розмови є ключовим маркером дисонансності. Тут відсутній обмін рівнозначними екологічними репліками: один учасник намагається відновити контакт, інший — несвідомо чи свідомо його руйнує. Дисонансність виявляється не лише у змістовому плані, а й у прагматичному — у неможливості

синхронізації інтенцій. Гаррі прагне миру й порозуміння, але ситуація виходить з-під його контролю, що створює ефект напруженого емоційного протистояння.

Таким чином, уривок демонструє типовий для сиблінгового дискурсу феномен, коли спроба комунікативного унісону завершується дисонансом через емоційну асиметрію між співрозмовниками. Це підкреслює амбівалентну природу братерських відносин — вони одночасно сповнені прив'язаності й боротьби за домінування у спілкуванні.

(21) *All at once something shifted inside of me. I looked at Willy, really looked at him, maybe for the first time since we were boys. I took it all in: his familiar scowl, which had always been his default in dealings with me; his alarming baldness, more advanced than my own; his famous resemblance to Mummy, which was fading with time. With age. In some ways he was my mirror, in some ways he was my opposite. My beloved brother, my arch nemesis, how had that happened?* (р. 6, Р. Harry, Spare).

У цьому епізоді Гаррі описує момент внутрішнього прозріння, коли він уперше за довгий час «по-справжньому» дивиться на свого брата Вільяма. Фраза *“he was my mirror, my opposite... my beloved brother, my arch nemesis”* концентрує головний контраст — любов і суперництво, унісонність і дисонансність.

Унісонність у цьому комунікативному контакті на Тему «Мій брат» проявляється у відчутті спільного минулого, у впізнаванні брата як «дзеркала» себе. Водночас дисонансність виникає через емоційну дистанцію та зміни, які зробили їх чужими один одному. Гаррі відчуває водночас тепло і відчуження, близькість і розрив — саме ця подвійність створює глибину їхнього діалогу.

Таким чином, фрагмент демонструє, як у сиблінговому дискурсі унісонність і дисонансність можуть екологічно співіснувати, формуючи багатовимірну комунікацію, сповнену і любові, і болю.

Аналіз виборки прикладів з англомовних фільмів, мультфільмів, серіалів та відео показує, що маркери унісонності та дисонансності у дискурсі сиблінгів взаємодіють дуже динамічно, екологічно та багатошарово.

Унісонність проявляється через:

- синхронізацію слів і дій (*“Right!”*);
- вербальні підтвердження, погодження та повтори (діалоги брата й сестри з ютуб-відео про обмін їжею під час карантину: *“Yeah”, “bet, bet, please”*);
- просодичні ознаки підтримки — сміх, інтонаційне підсилення, швидкий ритм та енергійність (жартівливе піддражнювання-погроза: *“You’re gonna need that health insurance...”*);
- кінесичні та проксемічні невербальні маркери — спільна фізична активність, жести та міміка, які зміцнюють емоційну близькість тощо.

Дисонансність у дискурсі сиблінгів проявляється через:

- суперечки та конфронтаційні репліки (*“Shut up Steven!”*, *“Why don’t you shut up?”*),
- сарказм і обвинувачення),
- лайку та емоційне роздратування,
- фізичний тиск і спроби контролю (*“I’ll show you... Come here!”*),
- емоційні вигуки, повтори, перебивання та швидкі реакції (*“Oh my God!!”*, *“Wait wait. When?”*) тощо.

Водночас навіть явні маркери дисонансності часто сприймаються сиблінгами як форма гри, жартів або звичного емоційного обміну, а не серйозного конфлікту. Дисонансні репліки не можна назвати екологічним контактом, проте вони можуть мати подвійне значення: формально вони суперечливі, але у контексті взаємної близькості можуть слугувати зміцненню контактів.

Таким чином, англomовний дискурс сиблінгів характеризується постійною взаємодією унісонності та дисонансності, де обидва типи маркерів функціонують одночасно, створюючи живу, багатогранну і динамічну картину сімейної комунікації. Баланс між підтримкою та суперечкою забезпечує ефективний соціально-емоційний контакт, регулює відносини та сприяє розвитку взаєморозуміння.

2.4. Принципи екологічного спілкування в англомовному дискурсі сиблінгів

На основі аналізу емпіричного матеріалу дискурсу англомовних сиблінгів виділено низку принципів, які забезпечують екологічне спілкування. Екологічність у комунікації тут розглядається як здатність забезпечувати баланс між інформаційною функцією та емоційною підтримкою, дотриманням комунікативних прав і меж співрозмовників, а також між унісонністю і дисонансністю у взаємодії. У міжособистісному просторі сиблінгових стосунків це означає створення безпечного, невимушеного середовища для діалогу, де навіть конфліктні ситуації не призводять до порушення контакту чи емоційної дистанції. На основі проаналізованих прикладів можна сформулювати такі принципи:

- 1) Підтримка контакту через фатичні маркери;
- 2) Передача інформації через інформативні маркери;
- 3) Баланс унісонності та дисонансності;
- 4) Емоційна чутливість;
- 5) Спільна діяльність і координація;
- 6) Гнучкість і готовність до компромісу;
- 7) Використання гумору та легких підколів;
- 8) Неформальність і невимушеність;
- 9) Взаємна толерантність, повага та ввічливість;
- 10) Демонстрація вміння слухати;
- 11) Рівність комунікативних прав;
- 12) Згадування спільних позитивних моментів і планування майбутнього;
- 13) Уживання домашньої або родинної мови;
- 14) Використання невербальних засобів;
- 15) Стимування негативних емоцій і контроль висловлень;
- 16) Звертання через називання адресата на ім'я або ласкаве прізвище;
- 17) Позитивне оцінювання тощо.

Ці принципи відображають характер і специфіку спілкування сиблінгів і описують, яким чином вони взаємодіють, щоб підтримувати гармонійні стосунки. Вони показують, як уникати конфліктів та непорозумінь, як не ображати один одного і водночас враховувати потреби співрозмовника, не ізолюватися і не відмовлятися від спільної діяльності. Іншими словами, показують як встановити та підтримувати екологічний контакт. Принципи також регламентують поведінку, що запобігає зволіканню, ескалації конфліктів і розпалюванню ворожнечі, забезпечуючи ефективну та конструктивну комунікацію між англomовними братами і сестрами.

Як видно з проаналізованих прикладів, принцип підтримки контакту через фатичні висловлення допомагає підтримувати зв'язок, навіть коли обмін інформацією мінімальний. Прості питання, як у одному із розглянутих прикладів, *“Are you up?”*, спрямовані лише на підтвердження присутності, створюють відчуття турботи й включеності у спільний комунікативний простір. Подібна функція виконується у зверненні *“Hey. No more secrets, okay?”*, яке одночасно сигналізує про відкритість і бажання зберегти зв'язок.

Інформативність як один із принципів екологічного дискурсу не зводиться лише до повідомлення фактів, а містить емпатичний підтекст: *“Mom is not letting me go downstairs to get food right now, do you have anything?”* / *“Yeah but you're gonna have to trade me”*. Така взаємодія передбачає обмін не лише інформацією, а й емоційними реакціями, що укріплює довіру. У подібному ключі звучить репліка *“I tried to explain my side of things...”*, де інформаційна складова поєднана з прагненням уникнути конфлікту.

Дисонанс у сиблінговому дискурсі часто виконує конструктивну функцію, допомагаючи виразити емоції без руйнування стосунків. Відповідно, баланс між унісонністю та дисонансністю є одним із принципів екологічного спілкування сиблінгів. У прикладі *“Steven: Are you kidding me?? You and Jeremiah? / Belly: This has nothing to do with you, Steven!”* насичений конфліктний обмін завершується збереженням контакту — обидва учасники залишаються в комунікативному полі, попри емоційну напруженість. У фразі принца Гаррі *“In*

some ways he was my mirror, in some ways my opposite” також проявляється баланс унісонності (спільності) та дисонансності (розбіжностей) у братських відносинах.

Крім того, у багатьох діалогах учасники демонструють турботу, навіть якщо висловлюються імпульсивно: *“Sister: Thank you! / Brother: You got it... Oh, thank... Oh, you ate one! Now there’s like three! / Sister: Yep, that’s math...”*. Іронічна реакція не руйнує гармонію — навпаки, підкреслює близькість. Подібна емпатія проявляється і у фразі Стівена *“You look good though”*, де після короткого конфлікту брат компенсує різкість компліментом.

Типовим елементом екологічного контакту є взаємодія у спільній грі чи спільному виконанні завдань: *“Steven: A little brother versus sister challenge. / Belly: Oh please!! Your weak arms! / Steven: My weak arms? [laughs]”*. Такі репліки поєднують кооперацію та змагання, створюючи позитивну взаємозалежність. Аналогічно у фразах *“Fred: Step up, mates!” / “George: Three lads. One lady.”* спостерігається синхронізованість дій та мовна підтримка.

У наступному прикладі брат одразу погоджується на умови сестри, що дозволяє виділити такий принцип як «гнучкість та готовність до компромісу»: *“Brother: Okay, okay, I’ll give you a Sprite. / Sister: No, diet Coke. / Brother: Okay, bet, bet, please”*. Готовність поступитися демонструє бажання зберегти мир і комунікативну екологічність. У *Spare* цей принцип реалізується через саморефлексію героя: *“I vowed not to let this encounter devolve into another argument”*.

Гумор знімає напруження, водночас підкреслюючи близькість, а отже, допомагає зберегти екологічний контакт між сиблінгами. Іронічність тут не руйнує стосунки, а регулює дистанцію та підтримує невимушеність спілкування.

Репліки на кшталт *“Dude, I really asked just to help me with the dogs”* демонструють природність комунікації без офіційного тону. Вживання вигуків *“Hey hey hey!”*, *“Oh my God!”* підсилює реальність мовлення та наближеність до розмовного реєстру.

Повага часто проявляється через уникнення ескалації конфлікту: *“Nani: Why didn’t you wait at hula? / Lilo: Because you weren’t there”*. У цьому обміні відчутна турбота й образа, але обидві сторони зберігають ввічливість і не переходять межі агресії.

Демонстрація вміння слухати як принцип екологічного спілкування в англomовному дискурсі сиблінгів займає значне місце. Активне слухання відображено у репліках: *“My favorite thing about Nika is her enthusiasm. When I talk about things she really shows her interest...”* Це прямий вербальний маркер уважності, який підсилює довіру між співрозмовниками.

Рівність комунікативних прав показана у більшості діалогів через рівномірне чергування реплік: кожен має змогу висловитися. У висловленні сестри *“No more secrets, okay? From now on we tell each other everything”* цей принцип артикульовано відкрито як рівність участі в комунікації.

У діалогах цього типу сиблінги апелюють до спільного досвіду або майбутніх дій: *“Fred: Four go down. / George: But do four come up?”* Спільність жарту створює ефект колективної гри та продовження спільного сценарію.

Поширені скорочення *“bro”, “dude”, “Belly”* виконують роль ідентифікаторів близькості. Вони сигналізують про інтимний формат спілкування, що характерно саме для сімейного дискурсу.

Екологічні елементи (сміх, інтонація, вигуки) підтримують емоційність: *laughs, chuckle, screams*. Невербальні реакції не лише супроводжують мову, а й є повноцінним способом вираження емоційної близькості.

У *Spare* Гаррі зазначає: *“I wasn’t at my best... I vowed not to let this encounter devolve into another argument”*. Це приклад свідомої регуляції емоцій як складника екологічного спілкування. Подібна стратегія спостерігається в іншому прикладі, коли брат стримує роздратування: *“Yeah, and I said just wait five minutes bro... Jesus Christ...”* — без переходу до агресії.

Форми звертання *“Abby!”*, *“Belly!”* підкреслюють персоналізованість контакту. Такі звертання не лише ідентифікують адресата, а й виконують

емоційно-фатичну функцію — підтверджують близькість, що є одним із принципів екологічності.

Принцип екологічності можна спростерігати у репліках *“You look good though”*, *“My favorite thing about Nika is her enthusiasm”*, де показано відкритий прояв позитивної оцінки, що сприяє емоційній стабільності та підтримує довірливий тон спілкування.

Для зручності наочного огляду принципів екологічного спілкування було сформовано таблицю (див. Додаток 1).

Варто зазначити, що неекологічність відбувається через порушення принципів підтримки контакту, емоційної чутливості та взаємної поваги, коли співрозмовники ігнорують потреби один одного, перебивають, виражають негативну оцінку або вживають грубі висловлювання, демонструють категоричність і домінування. Такі порушення включають: використання негативних оцінок: *“You dumb son of a [expletive]”*, *“Isn't it time you die?”*, висловлення обурення та звинувачення: *“Oh my God!! You guys were like... keeping it a secret from me this whole time?”*, агресивне втручання у діяльність іншого: *“Hey hey hey hey stop flirting with my sister!”* або знецінення емоцій та інтересів співрозмовника: *“I'm always wrong and she's always right”*. У результаті виникає дисонансний контакт, що знижує ефективність комунікації, підвищує рівень стресу і конфліктності, порушує емоційний комфорт та загальну екологічність взаємодії між сиблінгами.

Отже, аналіз дискурсу англomовних сиблінгів засвідчив, що екологічність комунікації формується через взаємопов'язаний комплекс принципів, які сприяють підтримці гармонійних стосунків, створюють емоційно безпечне середовище та забезпечують ефективний обмін інформацією. Дотримання фатичних та інформативних маркерів дозволяє підтримувати контакт і водночас передавати важливу інформацію, а баланс унісонності та дисонансності допомагає уникати конфліктів та непорозумінь. Емоційна чутливість, демонстрація готовності слухати, прояв взаємної підтримки та толерантності формують атмосферу поваги і взаєморозуміння, а гнучкість, готовність до

компромісу, гумор та невимушеність сприяють природності й невимушеності спілкування.

Спільна діяльність, координація дій, згадування приємних моментів минулого та планування майбутніх подій укріплюють відчуття єдності та спільності, а використання домашньої мови та невербальних засобів робить контакт більш щирим і близьким. Контроль негативних емоцій і вміння утримуватися від образливих висловлювань зберігають комунікаційний баланс і забезпечують безпечний простір для відкритого обговорення.

Таким чином, принципи екологічного спілкування в дискурсі сиблінгів не лише регламентують поведінку учасників, а й виступають основою для формування емоційно здорових, гармонійних і підтримуючих взаємин у родині, підкреслюючи важливість співпраці, взаємної поваги та емпатії у міжособистісній взаємодії.

Висновки до розділу 2.

1. В англomовних родинах комунікативні приписи формуються під впливом культурних традицій та соціальних норм, що передаються через літературу, пісні, прислів'я та усне спілкування. Родинна єдність і підтримка є базовими цінностями, що закріплюються через мовленнєві практики: звертання, метафори, крилаті вислови. При цьому підкреслюється баланс між спільністю родинних цінностей та індивідуальністю членів родини. Взаємодія між братами та сестрами часто включає емоційну близькість, ієрархічні ролі та відповідальність, що корелює з історичними традиціями багатодітних англomовних родин.

2. Еколінгвістичний аналіз дискурсу сиблінгів показав, що фатичні та інформативні маркери рідко існують окремо (31% та 23%). Фатичні маркери — це звертання, жартівливі підколи, висловлення у функціях вираження довіри і близькості — вони підтримують емоційний контакт і соціальну інтеграцію. Інформативні маркери — стверджувальні речення, запитання, висловлення у функціях уточнення, пояснення, передача фактів або позицій — забезпечують

обмін конкретною інформацією. Їхня взаємодія створює дискурс, який одночасно виконує когнітивну й соціально-екологічну функції, зміцнює родинні зв'язки та формує атмосферу довіри і підтримки.

3. Маркери унісонності і дисонансності функціонують як дві взаємопов'язані площини комунікації. Унісонність проявляється через вербальні та невербальні синхронізовані дії, сміх, погодження та спільну фізичну координацію, що зміцнює емоційну близькість і солідарність між сиблінгами. Дисонансність виявляється у конфліктних репліках, суперництві та сарказмі, регулюючи стосунки та дозволяючи виразити індивідуальні позиції. Взаємодія цих маркерів створює динамічний баланс, де моменти гармонії співіснують з конфліктами, відображаючи реалістичну сімейну динаміку.

4. Розглянутий матеріал демонструє, що англomовний дискурс братів і сестер є багатовимірним та функціонально складним. Мовлення одночасно виконує комунікативні, соціальні та емоційні функції, передає культурні та сімейні цінності, підтримує близькість і водночас дозволяє відстоювати індивідуальні позиції. Дискурс сиблінгів характеризується тісною взаємодією фатичних, інформативних, унісонних та дисонансних маркерів, що робить його важливим об'єктом еколінгвістичного дослідження та показовим прикладом взаємозв'язку мови, культури та соціальної взаємодії.

5. Екологічність комунікації формується через взаємопов'язаний комплекс принципів, які сприяють підтримці гармонійних стосунків, створюють емоційно безпечне середовище та забезпечують ефективний обмін інформацією. Дотримання фатичних та інформативних маркерів дозволяє підтримувати контакт і водночас передавати важливу інформацію, а баланс унісонності та дисонансності допомагає уникати конфліктів та непорозумінь. Емоційна чутливість, демонстрація готовності слухати, прояв взаємної підтримки та толерантності формують атмосферу поваги і взаєморозуміння, а гнучкість, готовність до компромісу, гумор та невимушеність сприяють природності й невимушеності спілкування.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Дослідження англomовного дискурсу сиблінгів у рамках еколінгвістичного підходу засвідчило, що комунікативний контакт між братами та сестрами є складною багатовимірною системою, у якій взаємодіють вербальні, невербальні та просодичні засоби. Сиблінговий дискурс не лише виконує інформаційні та фатичні функції, а й слугує інструментом соціалізації, розвитку емоційної чутливості, формування родинних цінностей та підтримки довіри. Він є наочним прикладом того, як мова та міжособистісна взаємодія відображають соціокультурні та екологічні аспекти життя сім'ї.

У результаті аналізу було встановлено, що екологічні маркери комунікативного контакту проявляються у чотирьох основних функціональних площинах: фатичній, інформативній, унісонній та дисонансній. Фатичні маркери забезпечують підтримку контакту, створюють атмосферу близькості, довіри та солідарності; інформативні маркери дозволяють обмінюватися необхідною інформацією, уточнювати позиції та приймати рішення; а унісонні та дисонансні маркери регулюють взаємодію, допомагають балансувати екологічні та неекологічні моменти спілкування, сприяють вираженню індивідуальності та запобігають конфліктам.

У межах дискурсу сиблінгів визначено низку принципів екологічного спілкування, що забезпечують ефективність і гармонійність комунікації. До них належать: підтримка контакту через фатичні маркери; передача інформації через інформативні маркери; баланс унісонності та дисонансності; емоційна чутливість та взаємна підтримка; спільна діяльність і координація дій; гнучкість і готовність до компромісу; використання гумору та легких підколів; невимушеність і неформальність; взаємна толерантність, повага та ввічливість; демонстрація вміння слухати; дотримання рівності комунікативних прав; згадування спільних позитивних моментів і планування майбутнього; використання домашньої або родинної мови; застосування невербальних засобів; контроль негативних емоцій і обмеження образливих висловлень; звертання через ім'я чи ласкаві прізвиська; позитивне оцінювання. Комплексне дотримання

цих принципів дозволяє створювати атмосферу безпечного, щирого та конструктивного спілкування, сприяє підтримці емоційної близькості та зміцненню родинних зв'язків.

Виявлено, що неекологічність у дискурсі сиблінгів проявляється через порушення зазначених принципів: неврахування потреб співрозмовника, грубість, перебивання, нав'язування власної позиції, відсутність контролю негативних емоцій, ігнорування або знецінення почуттів іншого. Такі прояви призводять до дисонансного контакту, конфліктів та порушення гармонійної взаємодії. Аналіз показав, що еколінгвістичні маркери виконують регулюючу функцію: вони не лише сприяють підтриманню емоційного та інформаційного балансу, а й виступають механізмом запобігання ескалації конфліктів. Спільна діяльність, координація дій, згадування приємних моментів минулого та планування майбутніх подій укріплюють відчуття єдності та спільності, а використання домашньої мови та невербальних засобів робить контакт більш щирим і близьким. Контроль негативних емоцій і вміння утримуватися від образливих висловлювань зберігають комунікаційний баланс і забезпечують безпечний простір для відкритого обговорення.

Екологічність комунікації формується через взаємопов'язаний комплекс принципів, які сприяють підтримці гармонійних стосунків, створюють емоційно безпечне середовище та забезпечують ефективний обмін інформацією. Дотримання фатичних та інформативних маркерів дозволяє підтримувати контакт і водночас передавати важливу інформацію, а баланс унісонності та дисонансності допомагає уникати конфліктів та непорозумінь. Емоційна чутливість, демонстрація готовності слухати, прояв взаємної підтримки та толерантності формують атмосферу поваги і взаєморозуміння, а гнучкість, готовність до компромісу, гумор та невимушеність сприяють природності й невимушеності спілкування.

Принципи екологічного спілкування в дискурсі сиблінгів не лише регламентують поведінку учасників, а й виступають основою для формування емоційно здорових, гармонійних і підтримуючих взаємин у родині,

підкреслюючи важливість співпраці, взаємної поваги та емпатії у міжособистісній взаємодії.

Отже, проведене дослідження підтверджує, що екологічність комунікативного контакту в дискурсі сиблінгів є ключовим фактором розвитку соціальних і емоційних компетенцій, формування довіри та підтримки у сімейному середовищі. Виявлені маркери та принципи можуть слугувати науковою основою для подальших досліджень родинної та сиблінгової комунікації та міжособистісної взаємодії в англomовних контекстах, а також для практичного використання у навчальних та педагогічних цілях.

Перспективним напрямом подальших досліджень є поглиблений аналіз міжкультурних відмінностей у сиблінговому дискурсі, а також вивчення впливу сучасних цифрових комунікаційних практик на екологічність родинного спілкування. Окрім того, цікавою є перспектива дослідження вікових і психологічних аспектів взаємодії братів і сестер, ролі гендерних особливостей у побудові комунікації та розробки практичних рекомендацій для навчання ефективного та екологічного спілкування у сім'ї.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ТЕОРЕТИЧНОГО МАТЕРІАЛУ

1. Барліт Л. М., Остапенко С. А., Удовіченко Г. М. Англійська та українська невербальна комунікація: порівняльний аспект. *Культура і цивілізація: проблеми функціонування і розвитку*. 2024. № 1 (28). Р. 58–70. DOI: 10.33274/2079-4835-2024-28-1-58-70.
2. Бордюк Л. Соціолінгвістична суть терміна еколінгвістика. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології»*. 2003. № 490. С. 114–119.
3. Вольфовська Т. Комунікативна компетентність молоді як одна із передумов досягнення життєвої мети. *Шлях освіти*, 2001, № 3. С. 13–16.
4. Гудзь Н. О. Генезис поняття «дискурс» у сучасній лінгвістиці. *Наукові записки КДПУ ім. В. Винниченка. Серія: Філологічні науки (мовознавство)*. 2012. Вип. 105. С. 442–445.
5. Демченко В. М. Гуманізація публічної комунікації: невербальний аспект. *Вісник ХНТУ*. 2022. № 3(82). С. 124–129. DOI: 10.35546/kntu2078-4481.2022.3.17.
6. Зверєва О.Г., Солощук Л.В. Соціальні ролі сіблінгів у сімейному дискурсі. *Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна*. 2010. Вип. 928. С. 63–68.
7. Ковалинська І. В. Невербальна комунікація. Київ : Вид-во «Освіта України», 2014. 289 с.
8. Комплієнко І. О. Психологічні чинники дезадаптивних взаємостосунків одного з батьків та старшокласника в неповній сім'ї. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Психологія» : науковий журнал*. Острог : Вид-во - НаУОА, червень 2020. № 11. С. 64–66. DOI: 10.25264/2415-7384-2020-11-62-66.
9. Корнева Л. М. Невербальні засоби в міжкультурній комунікації. *Культура народів Причорномор'я*. 2004. № 49, Т. 1. С. 88–90.

10. Крамар Н. А., Левко О. В. Теоретико-методологічні засади еколінгвістики як нового міждисциплінарного напрямку досліджень. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острог: Вид-во НаУОА, 2023. Вип. 17(85). С. 63. DOI: 10.25264/2519-2558-2023-17(85)-62-66.
11. Пахаренко А. Вербалізація авторитарної поведінки дитини в англomовному побутовому діалогічному дискурсі. *Наукові записки. Серія «Філологічні науки»*. 2022. Вип. 138. С. 227–230.
12. Москаленко В. В. Соціальна психологія : підручник. Вид. 2-ге, випр. та доповн. Київ : Центр учбової літератури, 2008. С. 403–404.
13. Самохіна В. О., Пасинок В. Г., Морозова О. І. Еколінгвістичний підхід до аналізу іноземних мов та педагогічного процесу їх навчання в українських вишах // *Якісна мовна освіта у сучасному глобалізованому світі: тенденції, виклики, перспективи* : матеріали І Всеукраїнської наук.-практ. конф., м. Суми, 23–24 листопада 2017 р. / за ред. В. А. Глущенко. Суми : Сумський держ. ун-т, 2017. С. 128–131.
14. Самохіна В. О., Шпак О. В. Екологія контакту в англomовному дискурсі : монографія. Харків : В. Н. Каразіна, 2019. 220 с. DOI: <https://doi.org/10.17507/tpls.1201.21>
15. Ситник І. В. Дискурс в сучасній лінгвістиці. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія»*. 2020. Вип. 46. С. 123–126.
16. Тараненко К. В. Тенденції розвитку світової та вітчизняної еколінгвістики. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. 2020. Том 31 (70), № 2. Ч. 1. С. 67–74. DOI: <https://doi.org/10.32838/2663-6069/2020.2-1/12>
17. Черниш О. А. Дискурс як синтез соціальних та індивідуальних аспектів мовної діяльності. *Вісник Житомирського державного університету. Серія: Філологічні науки*. Вип. 5 (71). Житомир, 2020. С. 281–283.

18. Чрділелі Т. В. Лекція 10. Категорії дискурс-аналізу : курс лекцій з навчальної дисципліни «Дискурсивні студії» для підготовки докторів філософії денної форми навчання зі спеціальності 035 Філологія / укладач Т. В. Чрділелі; рецензент проф. К. Л. Сізова. Житомир : КДУ, 2020. С. 66–68.
19. Шевченко І. С. Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен : [колект. монографія] / за ред. І. С. Шевченко. Харків : Константа, 2005. 356 с.
20. Шпак О.В. Функції фатичної та інформативної складових у діловому дискурсі. *Каразінські читання: Людина, мова, комунікація.* : Тези доповідей XVI наукової конференції з міжнародною участю. ХНУ імені В.Н. Каразіна. 2017. С. 150–152.
21. Шпак О. В. Британський політичний дискурс з позиції еколінгвістики. *Закарпатські філологічні студії.* 2022. Вип. 26, т. 2. DOI: <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.26.2.23>.
22. Шпак О. В. Еколінгвістичні особливості англомовного родинного дискурсу. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика.* 2021. Т. 32 (71), № 4, ч. 1. DOI: <https://doi.org/10.32838/2710-4656/2021.4-1/43>.
23. Шпак О. В. Екологічність комунікативного контакту в англомовному діловому дискурсі. *Південний архів. Філологічні науки.* 2018. № 72. С. 63–66.
24. Шпак О. В. Комунікативна категорія «Контакт» // *Omnēs et Singulos: посередництво мови у дискурсивній співтворчості* : кол. монографія. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2010. С. 378–397.
25. Шпак О. В. Еколінгвістичні особливості англомовного молодіжного дискурсу. *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філологія»,* 60. 2024. С. 178–183, DOI: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2024.60.21>
26. Янкович М. В. Поняття дискурсу в гуманітарних науках та визначення терміна «дискурс» у лінгвістиці. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія.* 2015. № 15, том 1. С. 123.

27. Aliyeva E. M. Academic discourse personality. *British Journal of English Linguistics*. 2019. Vol. 7, No. 5. P. 52–55.
28. Anggita D. R., Widayanti C. G., Dewi K. S. Understanding the Step-sibling Relationship Through Bibliometric-visualization and Narrative Analysis. *International Conference on Psychological Studies (ICPSYCHE 2020, January 2021)*. 2021. P. 236–240. DOI: 10.2991/assehr.k.210423.034.
29. Bigunova N., Oliinyk G., Selivanova O. Communication Noise as a Discourse Component. *WISDOM*. 2020. Vol. 14, № 1. P. 1–10. DOI: 10.24234/wisdom.v14i1.325.
30. Clark H. H. Communities, Commonalities, and Communication. J. J. Gumperz, S. C. Levinson (Eds.), *Rethinking Linguistic Relativity*. Cambridge : Cambridge University Press, 1996. P. 324–355.
31. Cooley C. H. Human Nature and the Social Order. New York, 1964. 206 p.
32. Cowley S. J. Bio-ecology and language: a necessary unity. *Language Sciences*. 2014. Vol. 41. P. 60–70.
33. de Vuijst E., Poortman A., Das M., van Gaalen R. Cross-sibling effects on divorce in the Netherlands. *Advances in Life Course Research*. 2017. Vol. 34. P. 1–9. DOI: 10.1016/j.alcr.2017.06.003.
34. Downey D. B. Number of siblings and intellectual development: The resource dilution explanation. *American Psychologist*. 2001. Vol. 56, № 6–7. P. 497–504. DOI: 10.1037/0003-066X.56.6-7.497.
35. Drzymala H., Grey B., Fowler N. Exploring the triadic parent–child–sibling relationship: How do mothers’ view of their children impact sibling relationships? *Human Systems: Therapy, Culture and Attachments*. 0(0). 2022. P. 3–5. DOI: 10.1177/26344041221145619.
36. Fairclough N., Wodak R. Critical Discourse Analysis. *Discourse Studies: A Multidisciplinary Introduction. Discourse as Social Interaction*. London: Sage, 1996. pp. 258–284.

37. Foucault M. *The Archaeology of Knowledge*. London: Routledge, 1972. P. 49.
38. Garner M. Language Ecology as Linguistic Theory. *Kajian Linguistik dan Sastra*. Vol. 17, No. 33, 2005. P. 96–97.
39. Ha C. The Year's Work in Ecolinguistics 2022. *Journal of World Languages*. 2023. Vol. 9. № 2. P. 231–232. DOI: <https://doi.org/10.1515/jwl-2023-0001>.
40. Halldorsson V. What Is Going On? An Analysis of the Interaction Order. *Qualitative Sociology Review*. 2022. Vol. 18, № 2. P. 6–27. DOI: 10.18778/1733-8077.18.2.01.
41. Halliday M. A. K. New Ways of Meaning: The Challenge to Applied Linguistics. *Applied Linguistics*. 1990. Vol. 6. № 1. P. 7–45.
42. Halliwell D. “I Know You, But I Don’t Know Who You Are”: Siblings’ Discursive Struggles Surrounding Experiences of Transition. *Western Journal of Communication*. 2016. Vol. 80. P. 327–347.
43. Haugen E. The ecology of language. *Linguistic Reporter*. 1971. P. 325.
44. Haurin R. J., Mott F. L. Adolescent sexual activity in the family context: the impact of older siblings. *Demography*. 1990. Vol. 27, № 4. P. 537–557. DOI: 10.2307/2061569.
45. Krejčová K., Chýlová H., Rymešová P. Analysis of siblings' relationship and parenting style using structure modelling approach. *PLoS One*. 2023. Vol. 18, № 2. P. 1–15. DOI: 10.1371/journal.pone.0281266.
46. LeBouef S., Dworkin J. Siblings as a Context for Positive Development: Closeness, Communication, and Well-Being. *Adolescents*. 2021. Vol. 1, № 3. P. 283–285. DOI: 10.3390/adolescents1030021.
47. Lier L. The semiotics and ecology of language learning: perception, voice, identity, and democracy. *Utbildning & Demokrati*. 2004. Vol. 13. № 3. P. 93–94.
48. Macleroy V. Siblings’ Multilingual Discourse. In: Stavans A., Jessner U. (eds.) *The Cambridge Handbook of Childhood Multilingualism*. Cambridge: Cambridge University Press, 2022. P. 235–250.

49. Malinowski B. The Problem of Meaning in Primitive Languages [1923] / B. Malinowski. In: Ogden K. C., Richards I. A. (Eds.), *The Meaning of Meaning. A Study of the Influence of Language Upon Thought and of the Science of Symbolism*. London, 1949. P. 296–336.
50. Mead G. H. *Mind, Self and Society*. Chicago, 1934. 400 p.
51. Mehrabian, A. *Nonverbal Communication*. 1st Edition. London: Routledge, 2007. 238 p.
52. Moscovici S. The myth of the lonely paradigm: *A rejoinder*. *Social Research*. 1984 (a). Vol. 51. P. 939–968.
53. Qu G., Cao X. Sibling conflict and its resolution: The effects of family subsystem. *Advances in Psychological Science*. 2021. Vol. 29, № 2. P. 286–295.
54. Samokhina V., Shpak O., Pasynok V. Theory and Practice in Language Studies. London, 2022. Vol. 12, Iss. 1. P. 170–176. DOI: 10.17507/tpls.1201.21.
55. Soloshchuk L. V. The Processes of Diversification of the Non-verbal Communicative Components in the Modern English Discourse. *Cognition, Communication, Discourse*, 2020, Vol. 21. P. 50–60. DOI: 10.26565/2218-2926-2020-21-04.
56. Steffensen S. V. On the Demarcation of Ecolinguistics. *Journal of World Languages*. 2024. Vol. 10. № 3. P. 499–527. DOI: <https://doi.org/10.1515/jwl-2024-0043>.
57. Stibbe A. *Ecolinguistics: Language, Ecology and the Stories We Live By*. London, New York: Routledge, 2015. P. 210.
58. Sulloway F. J. Birth order. In: Runco M. A., Pritzker S. R. (Eds.) *Encyclopedia of Creativity*. Vol. 1. San Diego, 1999. P. 189–202.
59. Trew S. Close Relationships Despite the Challenges: Sibling Relationships and Autism. *J Autism Dev Disord*. 2025. Vol. 55, № 9. P. 2989–3001. DOI: 10.1007/s10803-024-06412-4.
60. Tucker C. J., Winzeler A. Adolescent Siblings' Daily Discussions: Connections to Perceived Academic, Athletic, and Peer Competency. *Journal of*

Research on Adolescence. 2007. Vol. 17. P. 145–152. DOI: 10.1111/j.1532-7795.2007.00515.x.

61. van Dijk T. A. *Discourse as Structure and Process*. London: SAGE, 1997. P. 2.

62. Whiteman S. D., McHale S. M., Crouter A. C. Family relationships from adolescence to early adulthood: Changes in the family system following firstborns' leaving home. *Journal of Research on Adolescence*. 2011. Vol. 21, № 2. P. 461–474. DOI: 10.1111/j.1532-7795.2010.00683.x.

63. Whiteman S. D., McHale S. M., Soli A. Siblings' similarities and dissimilarities: A review of theoretical perspectives and empirical insights. *Journal of Family Theory & Review*. 2011. Vol. 3, № 2. P. 124–139. DOI: 10.1111/j.1756-2589.2011.00087.x.

64. Zhang R. The Year's Work in Ecolinguistics 2021. *Journal of World Languages*. 2022. Vol. 8. № 1. P. 141–163. DOI: <https://doi.org/10.1515/jwl-2022-0009>.

65. Zhou W. Ecolinguistics: A Half-Century Overview. *Journal of World Languages*. 2021. Vol. 7. № 3. P. 461–486. DOI: <https://doi.org/10.1515/jwl-2021-0022>.

СПИСОК СЛОВНИКІВ ТА ДОВІДНИКІВ

66. Словотвір: онлайн-ресурс української мови. Київ, 2025. URL: <https://slovotvir.org.ua/words/sybling>. (дата звернення: 04.09.2025)

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. Atlas Shrugged by Ayn Rand. URL: https://www.imdb.com/title/tt0480239/quotes/?item=qt1516176&ref_ext_shr_lnk (last access: 01.10.2025)
2. Belly and Steven's Best Moments | The Summer I Turned Pretty | Prime Video. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=zyNZyZsJnZY> (last access: 05.10.2025)
3. Cambridge Dictionary quote. URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/blood-is-thicker-than-water> (last access: 01.10.2025)
4. David Copperfield by Charles Dickens. Chapter 60: Agnes. URL: <http://www.dickens.jp/etexts/dickens/novels/dc.pdf> (last access: 02.10.2025)
5. Harry Potter and the Chamber of Secrets. Transcript. URL: https://movies.fandom.com/wiki/Harry_Potter_and_the_Chamber_of_Secrets/Transcript (last access: 05.10.2025)
6. Harry Potter and the Goblet of Fire. Transcript. URL: https://movies.fandom.com/wiki/Harry_Potter_and_the_Goblet_of_Fire/Transcript (last access: 05.10.2025)
7. Lilo & Stitch (2025) Transcript. URL: <https://scrapsfromtheloft.com/movies/lilo-stitch-2025-transcript/> (last access: 03.10.2025)
8. Little Dorrit by Charles Dickens. Chapter 50: Taking Advice. URL: <http://www.dickens.jp/etexts/dickens/novels/ld.pdf> (last access: 01.10.2025)
9. Mike and Nancy Being Typical Siblings For 2 Minutes Straight || Stranger Things. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=OPMhnS2ByVg> (last access: 03.10.2025)
10. Prince Harry, Duke of Sussex. Spare. London: Bantam, Transworld Publishers, Penguin Random House UK, 2023. ISBN 9780857504791.

11. Quotes. *GoodReads*. URL: <https://www.goodreads.com/quotes/2219773-sisters-are-different-flowers-from-the-same-garden> (last access: 01.10.2025)
12. Reddit post “Mike is a savage”. URL: https://www.reddit.com/r/StrangerThings/comments/1ivmbgi/mike_is_savage/ (last access: 03.10.2025)
13. Senior Sisters Fight and Curse Like Sailors for Almost a Century | New York Post. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=DnWpaGT95Jw> (last access: 05.10.2025)
14. Siblings Talk Through Vent In Quarantine. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=JPK85RR0gAE> (last access: 05.10.2025)
15. Spending an entire day with my brothers. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=ksPPjrwLRoI> (last access: 03.10.2025)
16. Stranger Things Star Priah Ferguson's Character, Erica Sinclair, Inspired a New Viral Meme "Isn't it past your bedtime?" by Allie Gemmill. URL: <https://www.teenvogue.com/story/stranger-things-priah-ferguson-erica-sinclair-inspired-viral-meme> (last access: 01.10.2025)
17. Stranger Things: Season 1, Episode 2. “Chapter Two: The Weirdo on Maple Street.” Netflix, 2016. URL: <https://quotecatalog.com/quote/matt-duffer-nancy-hey-no-O1MA691> (last access: 01.10.2025).
18. This is what it’s like to have 6 siblings... URL: https://www.youtube.com/watch?v=hK_AtLV-y-I (last access: 01.10.2025)
19. Three Little Sisters by the Fernandez Sisters. URL: <https://youtu.be/2ZelqKyaCEU?si=79gGFDL1R5jDapXJ> (last access: 01.10.2025)

ДОДАТКИ

Принцип екологічного спілкування	Опис принципу	Приклади реплік із діалогів	Коментар щодо екологічності
1. Підтримка контакту через фатичні маркери	Спрямований на збереження зв'язку, навіть за відсутності нової інформації.	<i>Brother: Abby! Abby! — Sister: Yeah.</i>	Фатичні звертання свідчать про готовність до взаємодії, що підтримує контакт і довіру.
2. Передача інформації через інформативні маркери	Сприяє чіткому обміну даними, уточненню ситуацій.	<i>Belly: Like a week ago.</i>	Інформативна відповідь без емоційного забарвлення врівноважує емоційність діалогу.
3. Баланс унісонності та дисонансності	Збереження динаміки між згодою та суперечкою.	<i>Belly: Shut up Steven! — Steven: You shut up!... You look good though.</i>	Легка суперечка завершується компліментом, що відновлює гармонію.
4. Емоційна чутливість	Урахування емоцій іншого під час спілкування.	<i>Belly: This has nothing to do with you, Steven!</i>	Емоційна реакція зберігає щирість, не переходячи межу агресії.
5. Спільна діяльність і координація	Об'єднання зусиль для спільної дії чи гри.	<i>Steven: A little brother versus sister challenge.</i>	Гра стимулює співпрацю та емоційну згуртованість.
6. Гнучкість і готовність до компромісу	Готовність змінити позицію чи поступитися.	<i>Brother: Okay, okay, I'll give you a Sprite. Sister: No, diet Coke. Brother: Okay, bet.</i>	Компромісна поведінка демонструє повагу до потреб іншого.
7. Використання гумору та легких підколів	Гумор знижує напруження, сприяє близькості.	<i>Belly: Oh please!! Your weak arms! — Steven: My weak arms? [laughs]</i>	Гумор нейтралізує потенційну конфронтацію.
8. Неформальність і невимушеність	Відсутність офіційності, вільний стиль мовлення.	<i>Brother: Dude, I really asked just to help me with the dogs.</i>	Побутові слова й звертання створюють атмосферу довіри.
9. Взаємна толерантність, повага та ввічливість	Уникнення образ, збереження поваги попри емоції.	<i>Brother: You got it... Oh, thank... Oh, you ate one! Sister: Yep, that's math...</i>	Попри жарт, у діалозі немає приниження — гумор м'який і доброзичливий.
10. Демонстрація вміння слухати	Активне реагування на слова співрозмовника.	<i>girl 3: My favorite thing about Nika is her enthusiasm...</i>	Слухання та позитивна реакція демонструють підтримку та емпатію.

Принцип екологічного спілкування	Опис принципу	Приклади реплік із діалогів	Коментар щодо екологічності
11. Рівність комунікативних прав	Визнання права кожного на власну думку.	<i>Dagny: I'm not interested in their opinion. James: Then whose do you go by? Dagny: My own.</i>	Діалог заснований на взаємному визнанні автономії.
12. Згадування спільних позитивних моментів і планування майбутнього	Відтворення колективного досвіду як форми єдності.	<i>Fred: Right. George: Right!</i>	Координація дій відображає спільну історію та згуртованість.
13. Уживання домашньої або родинної мови	Використання звичних жаргонізмів, прізвиськ, сленгу.	<i>"bro", "dude", "Belly"</i>	Побутові звертання на прізвисько формують інтимність комунікації.
14. Використання невербальних засобів	Міміка, жести, сміх, інтонації.	<i>[laughs]; [chuckles]; [screams]</i>	Невербальні елементи додають тепла та природності діалогу.
15. Стимування негативних емоцій і контроль висловлень	Здатність не перейти межу в емоційному сплеску.	<i>Belly: No, no... we just kissed a few times.</i>	Адресант намагається знизити градус конфлікту, контролюючи реакцію адресата.
16. Звертання через ім'я або прізвисько	Використання імен чи зменшувальних форм для створення близькості.	<i>Brother: Abby! Abby!</i>	Ім'я активує емоційний контакт і сигналізує залученість.
17. Позитивне оцінювання	Підтримка через похвалу або схвальне ставлення.	<i>Steven: You look good though.</i>	Комплімент знімає напругу й відновлює гармонію спілкування.

Додаток 1. Таблиця прикладів екологічного спілкування в англomовному дискурсі сиблінгів

ABSTRACT

of the BA thesis “Ecolinguistic Markers of Communicative Contact in English-Language Discourse of Siblings ” (Kharkiv, 2025),

written by Emmanuila Shkurka

(research advisor Associate Professor, Ph.D. O. Shpak)

This thesis investigates communicative contact in modern English sibling discourse from the perspective of ecological linguistics. The **relevance** of the study is determined by the increasing interest in the interrelation between language and environment within contemporary linguistics. Communicative practices in sibling discourse are analyzed through the implementation of a functional-communicative and ecolinguistic approach to discursive interactions between brothers and sisters in various types of communicative situations involving emotional, cognitive, and social components.

The **object-matter** of the research is English-language sibling discourse. The **subject-matter** is ecological markers of communicative contact that ensure balance between emotional closeness and information exchange in sibling speech, regulating interpersonal relationships through phatic, informative, unison, and dissonant functions.

The research **aims** to identify and systematize ecolinguistic markers of communicative contact in English sibling discourse.

In order to achieve the aim, the following **objectives** are set forth:

- to consider ecolinguistics as a modern scientific field and determine its methodological foundations for discourse analysis;
- to examine the concept of discourse and define the specifics of sibling discourse as a subtype of person-oriented discourse;
- to determine the role of ecologicality in communicative contacts between English-speaking siblings;
- to analyze ecological markers in phatic, informative, unison, and dissonant communicative contacts among English-speaking brothers and sisters;

- to trace the ecological features of the non-verbal components in English sibling discourse;
- to define the principles of ecological communication in English sibling discourse.

The methods of the research include comparative and structural analysis to contrast person-oriented, family, and sibling discourse and identify similarities and differences in the use of verbal and non-verbal means and ways of contacting; functional-communicative analysis to examine utterance functions and distinguish phatic, informative, unison, and dissonant communicative contacts while analyzing functions of utterances in communication; the interpretative approach to reveal the ecological relevance of specific communicative markers; and elements of quantitative-qualitative analysis to calculate the frequency and distribution of these markers in the corpus.

The practical significance of the obtained results lies in their applicability as illustrative and teaching material for lectures and practical courses in ecolinguistics (“Language and Environment,” “Ecological Aspects of Discourse”), discourse studies (“Person-oriented Discourse,” “Family Discourse”), linguoculturology (“Language and Culture,” “Communicative Traditions in English-speaking Families”), as well as intercultural communication and communication psychology. The research findings may also serve as practical material for analyzing phatic, informative, unison, and dissonant markers in speech and for demonstrating the influence of cultural and social norms on family communication. Moreover, the results can be used by students in preparing course papers, theses, academic presentations, and projects on family communication, intercultural studies, and multimodal discourse analysis.

The set of data subject to analysis comprises 103 dialogues between English-speaking siblings obtained through continuous sampling from Internet sources, film and series scripts, animated movies, YouTube videos, and English-language fiction.

The structural parts of the M.A. thesis are: the introduction, two chapters with conclusions, the general conclusion, the bibliography and reference list (66 entries).

The textual part of the paper comprises 66 pages, the overall number of pages being 80.

The **first** chapter presents the theoretical foundations of the study by exploring the principles of ecolinguistics, the concept and classification of discourse, and the specifics of sibling discourse as a subtype of person-oriented family communication. The notions of “ecological communication,” “phatic/informative functions of utterances,” and “unison/dissonant contacts” are clarified in relation to the object and subject of the research.

The **second** chapter identifies the parameters of ecologically balanced communication through the analysis of phatic, informative, unison, and dissonant markers, as well as non-verbal means in the English sibling discourse extracted from films, series, and literary texts. It also examines the proportions and interaction of these markers, revealing their role in maintaining emotional closeness and regulating interpersonal relationships between siblings.